

ספר עמוד ב אכילות יראים ין

סימן סא [תיא]

בן נכר בפסח. הוזהיר תורה בפ' בא אל פרעה כל בן נכר לא יאכל בו. פי' נכר שנשתמד שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים. [כך] [פירשן] (א) רז"ל בהערל ביבמות [ע"פ] ובפסחים בהאשה].

סימן סב [תו]

אל תאכלו ממנו נא. צוה יוצרנו בפ' בא שלא לאכל הפסח אבר נא או מבושל, דכתיב אל תאכלו ממנו נא וגו'. ומפרש בשלהי פ' כל שעה [ע"פ] מאי נא כדאמרי פרסאי אברנים פי' לא חי ולא כל צרכו אכל חי פטור, כדתניא יכול אכל כזית חי יהא חייב ת"ל אל תאכלו ממנו נא ובשל, נא ומבושל אמרתי לך ולא חי. יכול יהא מותר ת"ל כי אם צלי אש. ותניא [ע"פ] אכל כזית נא מבעוד יום פטור, ומסקינן טעמא דכתיב אל תאכלו ממנו נא ובשל כי אם צלי אש בשעה שישנו בקום אכל צלי ישנו ככל תאכל נא ובשל, ומשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בכל תאכל נא ובשל, ולענין בשל תניא [ע"פ] במ"ס, אין לי אלא מים שאר משקין מנין אמרת ק"ו ומה מים שאין מפינין טעמן אסור, שאר משקין שמפינין טעמן אינו דין שאסור. ר' אומר מים, אין לי אלא מים שאר משקין מנין ת"ל ובשל מבושל מ"מ. ואמר ר"ח פסח שבשלו בחמי טבריא (א) פי' דלא הוו תולדות אש בידי אדם משום ובשל. ותניא יכול צלאו כל צרכו יהא חייב ת"ל נא ובשל מבושל, נא ובשל אמרתי לך ולא צלאו כל צרכו. היכי דמי כל צרכו דשויה חרוכא. ותניא בשלו ואח"כ צלאו חייב, צלאו ואח"כ בשלו חייב פי' דיש בישול אחר צלי ור' יוסי היא וכו' בפ' כל שעה בסופי:

סימן סג [קמט]

בשר בחלב. הוזהיר הכתיב שלא לאכול בשר שנתבשל בחלב ואף בהנאה אסור דכתיב בית תלתא זימני לא תבשל גדי בחלב אסור, א' בפ' ואלה המשפטים וא' בפ' כי תשא וא' במשנה תורה בפ' ראה אנכי דאמרינן (א) בחולין פ' כל הבשר [ק"ז] דבי ר' ישמעאל תנא לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים א' לאיסור בישול וא' לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה, גדי אשכחן כדכתיב, ושאר בהמות מנלן, אמרינן בחולין פ' כל הבשר [ק"ג] א"ר א' אמר קרא וישלח יהודא את גדי העזים כאן גדי העזים הא כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע ואומר (ב) גדי לרבות את החלב, גדי לרבות המתה, גדי לרבות את השליל, גדי להוציא את הדם, גדי להוציא את השליא, גדי להוציא את הטמאה. בחלב אמו ולא בחלב שחוטה [בכחלב אמו ולא בחלב זכר] בחלב אמו ולא בחלב טמאה, ומסקין רב נחמן (ג) המבשל בחלב גדיא שלא הניקה אסור, מדאצטריך ליה לשמואל למימר בחלב אמו ולא בחלב זכר [זכר] הוא דלא אתי לכלל אם, אבל הא כיון דאתיא לכלל אם אם הוא. בכאן (ד) אמרינן גדי להוציא את הדם:

תועפות ראה

מאכיל אף שהוא קטן פירות ואף דנוק הפרה אינה שלו מ"מ מאי איכפת לן אם הבמה אוכלת איסור אף שיש בה ג' זרות ואין לומר דהישראל נהנה ד"ל דכל שהכהן מותר להאכילה א"כ מותר הישראל להנות וגם מה לו לישראל אם מאכילה תרומה או חולין עכ"ל שם ועפ"י תבין לענין דברי המשנה ראשונה ה"ל דאין ענין בהמה לעבד וק"ל:

(א) ליתא צ"י מל' פירשו. המעתיק ומש"כ כאן בהאשה וכו"ה כנדפס ס"ס וז"ל במי שהיה [ע"פ] (א) חייב שעבר משום גלי אש פי' כ"ל:

(א) כנדפס ואמרינן. (ב) ואמר שמואל [ע"פ] גדי כו' כ"ל (הנר"ד). (ג) לפנינו ליתא כ"ל רב וצסה"ד ערך רב אהדעו בר אמי כתב דמש"כ חולין ק"י ב' צעא מרב כ"ל ס"ס וז"ל צעא מרבה או רבא וגו' רבינו נראה שהיה לפנינו צעא מרב נחמן ועיין ס' ע"ב. (ד) ככאן כו' עד ובשר בחלב ליתא כנדפס, ונעיקר תמיהת רבינו היראים ה' נלע"ד דלוק"מ נלע"ל דס לאו גדי הוא לכ"ע והא דאמרנו ציומא מ"ס ב' צפר ואפי' בדמו של פר ה"פ דאע"ג דהפר שחוט הוא מ"מ שם פר עליו ועדיין פר מיקרי וצפרי רשאי השני לנכוס בדמו וכן הא דמיייתי רבינו מהמנחת שם ופירין פ"ה נמי כה"ל הוא דאע"ג דההה שחוט ועומד לזריקה עדיין שם על הכשר והא דאמר רב אפי' שם ג' א' מסתברא כמ"ד דס איקרי פר דכתיב כו' אלא בדמו וקרי ל' פר דלכאורה משמע מזה דדס ע"מנו מיקרו פר ל"ג דהיינו הדס בצירוף הפר ששחט למנונו צא הדס מיקרי פר ואע"ג דלוינו מכנים הפר בע"מנו אלא דס הפר מ"מ הדס צא מהצר ששחט מקודם ואף לאחר שחטתה שם פר עליו והדס שמכנים בפנים על שמו נקרא אכל דס בפ"ע לא איקרי בשר וכו' לא איקרי גדי אר פר וכמש"כ התוס' חולין ק"י ב' ד"ה דס, ותירוק רבינו שם' אלא תבשל סמך ודס לאו בר ביטול הוא איני מכיר דלמה לאו בר ביטול הוא ואפשר דרבינו קאמר לשיטת הסוברים דדס ששלו אינו עובר עליו וכן לחיוב בשר בחלב ד"ה אינו כ"ל דרך ביטול וא"כ אא"ל דנדס נמי מייירי קרא דמאחר ששעלו

נפיק

הא

ויש לתמוה, דהבא לא חזינא פלוגתא וביומא פרק הוציאו לו [מ"ט ז'] חזינא דפליגי אמוראי, דאמר כפר ואפילו בדמו של פר. ומייתי ליה מהמנאת שה ומפדין פטר חמור דלא הוו בני כפרה כגדי דהבא. וי"ל אלא תבשל סמך ודם לאו בר בישול הוא, ובשר בחלב אינה אסורה אלא א"כ נתבשלו יחד, אבל בלילה (ה) אחרת בלא בישול לא מיתסרא מדאורייתא. כדאמרינן בפסחים כאלו עוברין [מ"ז ז'] בשר בחלב חידוש הוא דאי תרו ליה כוליה יומא בחלבא שרי ואי מבשל ראשון וטעמא מדאפיק רחמנא איסור אכילה דאסור להעלות גבינה עם הבשר גזירה שמא יעלה באלפס ראשון וטעמא מדאפיק רחמנא איסור אכילה בלשון לא תבשל אלמא לא הקפידה תורה אלא בבישול. ותנן (ו) בכל הבשר [ק"ג א'] בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור בהנאה וכו' ורע"א היה ועוף אינם מן התורה שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים פרט לחיה ולעוף ובהמה טמאה. ריה"ג אומר נאמר לא תאכלו כל נבילה ונאמר לא תבשל גדי בחלב אמו את שאסור משום נבילה אסור לבשל בחלב ואת (ו) שאסור משום נבילה יכול יהא אסור לבשל בחלב ת"ל בחלב אמו, מי שיש לו חלב אם יצא עוף שאין [לו חלב אם] (ח) בשר המבושל בחלב אסור:

תולדות בשר בחלב. תנן בכל הבשר [ק"ג ז'] כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים ואסור להעלותו על השלחן [עם הגבינה] חוץ מבשר דגים וחגבים (ט) ותנן [ק"ג ז'] רבן שמעון ב"ג אומר לא אסרו אלא תפישא אחת בשלחן אחד, ואין הפסק בין בשר לגבינה אבל אם יש הפסק שאינו עשוי להיות כגון ב' לחמים או כיוצא בהם לא הוי תפישא אחת. וראיה לדבר קצת, דאמרינן בע"ז פרק ר"י [ז' א'] דהיבא דאיכא גובה ביני ביני מקרי ב' תפישות. ותנן [ק"ג ז'] באיזה שולחן אמרו בשולחן שהוא אוכל עליו, אבל שולחן שהוא סודר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש. ותנן [ק"ג ז'] צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהיו נוגעים זה בזה. ואע"ג דשרי רחמנא חלב שחוטת תנן בפרק כל הבשר [ק"ג א'] הבחל קורעו ומוציא את חלבו, לא קרעו אינו עובר עליו, ופ"י דבאינו (י) עובר ומותר ואע"ג דאיכא לישנא אחרת דאמר אינו עובר עליו ואסור כלישנא דשרי קי"ל. ותניא כוותיה, דתניא כחל שבשלו בחלבו היבא (יא) דבשליה לחודיה בלא בשר מותר, וכל קריעה היא שתי וערב. ואי קרעו שתי וערב וטחיה בכותל א שיצא כל החלב ממנו אפילו. לכתחלה

תעופות ראם

נסיק ל' מתורת דס ואינו כן דעת הרמב"ם עיין ש"ך יו"ד סי' פ"ז ס"ק ט"ו דאף דס"ל להרמב"ם דס שצלו עובר עליו אס"ה פסור משום בשר בחלב. (ה) צליה כ"ה צנדפס. (ו) צנדפס איחא ואמרינן נמי צפ' כה"צ כו' וכי' ה"ה מדנקס לשון נמי נראה דהוא נראה למ"ס לעיל דדוקא דרך בישול הקפידה תורה אבל לא ידעתי היך נשמעיה מהך עכ"ל וגו' הכתי' צורה דהוא מילתא בצפ"י. (ז) עוף כז"ל [הגר"א"]. (ח) ותניא נמי [חולין קס"ז א'] במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב ולא קי"ל כתרומתו אלא כרבנן דפליגי עליהו ואמרינן כל הבשר המבושל בחלב אסור כ"ה צנדפס וכ"ל מדברי רבינו צנדפס ש"ך צו"ל כאשר פירשתי למעלה שהיה עוף בחלב לאורייתא עכ"ל וא"כ עכ"ל שחבר כהן צנדפס פסק דבינו דקי"ל כרבנן דפליגי אריה"ל ור"ע. ועיין צנצור זר וזה לא"ה שער מ' אות ג' שהביא שם דעת היראים ומה שהתפלג שם על אותו ש"ך בשם היראים להיפך אבאר דעתו שהוא מ"ה היראים להלן סי' ש"ב צנדפס סי' קמ"ה תולדות הבישול היה ועוף אביבא דר"ע כו' דלא קי"ל כריה"ג דשרי בשר עוף בחלב כו' דנראה לכאורה משם דס"ל הלכה כר"ע דחיה ועוף מדרבנן אולם באמת כבר עמד ע"ז צנצור ווי העמודים לספר יראים סי' קמ"ח ועי"ה ש"ך דעיקר כוונת היראים אינו. אלא לאפוקי ריה"ג דס"ל בשר עוף בחלב מותר לגמרי לזה אשמועין דלא כריה"ג אבל צנצור ר"ע ורבנן צוה ס"ל להיראים דהלכה כרבנן דלא אמר אלא אביבא דר"ע הוה ח' ועוף תולדות הבישול ואין סבירא לן כרבנן דס' חיה ועוף מן התורה ודלא כהסס חדש ליראים הנדפס סי' קמ"ה ש"ך לא יכולתי ליישב לשונות רבינו הרא"ה דהכא' ל' תולדות הבישול חו"ע כנראה שהוא מדרבנן ואינו לקמן ה' קמ"ה מפרש דהוי לאורייתא וז"ל עכ"ל, ודע דבינו"ד סי' פ"ט סעי' א' עמ"ש א"כ אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו כתב הש"ך סק"א וי"ל אפילו של חיה ועוף. כלומר שהם מדרבנן וכמ"ס בסי' פ"ז עכ"ל וקשה למה לא כתב הש"ך ד"ל צנ"ה המחבר צריס סי' פ"ה אפילו בשר חיה ועוף אסור להעלותו כו' דסס הו' ג"ה הרבנותא אע"פ שהם מדרבנן גם הפמ"ג כתב על דברי הש"ך וז"ל ע"ה ומה שעשה כלומר לא ידעתי מאי קשיא ליה עכ"ל והגר"ה דכוונה הש"ך לאפוקי שלא נפרש להרבנותא אפי' של חיה ועוף שבישול ועיכולם דק מ"מ לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שם שעות וכו"ל באמת המני"ח בחלק"ס ח"א שאלה קמ"ה דכוונת הב"י יו"ד סי' פ"ט דאפילו שאלכ בשר חיה ועוף דהיה נראה שבישול ועיכולם דק אפי"ה לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שם שעות וכלענת הרופאים שישור העיכול שם שעות עי"ה והש"ך לא יחא ליה לפרש כהן דא"כ למ"ל למינקט שם חיה ועוף יותר הו"ל אפילו שמוי שבישול ועיכולם דק יותר וכמ"ס הפמ"ג דבשר לאו דוקא מ"ה פירש להרבנותא הוא שהם מדרבנן וז"ל כהן בסי' פ"ט כלומר כו' וק"ל. (ט) ותניא ע"ה צנ"ה דפרקי תפיסה אחת ס"ד ומשני אלא כעין תפיסה אחת וכו' צנדפס ופ"י רבינו מהו כעין תפיסה אחת דהיינו בשולחן אחד ואין הפסק כו' כמ"ס החוס' שם ד"ה כעין ומשכ"ל ב' לחמים פ"י השם חדש דר"ל אחד לאכילה ואחד מונח להכירה להפסק וכמ"ס הא"י ה' בשר בחלב סי' תס"ב שמה אפי' בלחם היו הכירה ונגון שאין אוכלין מזה בלחם שם להם אחר. (י) רב אינו כז"ל [הגר"א ד']. (יא) היבא דבשליה לחודיה בלא בשר חיות אלו לפנינו צנצורא [חולין ק"ט ז'] יתח

ספר . עמוד ב אכילות . ראים יח

(יב) בקדרה שפיר דמי, כדאמרין בפ' כל הבשר [ק"ט י'] כיצד קורעו. אמר רב יהודא קורעו שתי [וערב] וטחו בכותל. א"ל ר"א לשמעיה קרע לי ואנא אכול, מאי קמ"ל דלא בעינן שתי וערב אי נמי לקדירה: מיהו כתב ר"י גאון ו"ל דלכתחלה אסור בקדירה אפילו בלא בשר ואפילו היכא דקרעיה והכי איתא ללישניה היכא דקרעיה שתי וערב. (יג) שכך כתב רב יהודא גאון. והא דאמרין כחל בששים וכחל מן המנין היכא דלא קרעיה ובשליה בהדי בשר שמעיה הא קרעו לא בעי כישול והיכא דשפדיה בשפודא אפילו לא קרעיה לכתחלה נמי שרי, דאמר להו רב נחמן זויקו (לי) [לה] כחלא לילתא, פי' שפודו לה כחל עם חלבו:

ור' (יד) יעקב פירש. היכא דקרעיה שתי וערב וטחו בכותל לכתחלה בהדי בשר בקדרה מותר. וזה לשונו וכתביתו. הכחל קורעו ומוציא את חלבו, מפרש בגמרא קורעו שתי וערב וטחו בכותל ואוכלו בין צלי בין מבושל, דצלי ומבושל לגבי חלב ושמןנית חד הוא, ואפילו לכתחלה ואפילו בהדי בשר. לא קרעו שתי וערב אלא קרעיה קצת אינו עובר עליו בין צלי בין מבושל דאמר ר' יודא אמר רב אינו עובר עליו כיון שקרעו קצת אעפ"י שלא קרעו שתי וערב ולא טחו בכותל אם בשלו בהדי בשר מותר לאוכלו שמענו דלא (טו) כדאמרין היכא דבשליה לחודיה בלא בשר. אבל אם לא קרעו כלל לבשלו (טז) בהדי בשר אסור מדרבנן, כדאמרין בפרקין דלעיל [ז' י'] כחל בס' והכחל מן המנין דחלב שחוטמה מדרבנן. אבל (יז) לא קרעו כיון שלא קרעו שתי וערב וטחו בכותל אסור לבשלו בהדי בשר לכתחלה דקורעו תנן (יח) ובלא קרעיה כלל אסור שמעם הכחל בבשר כמעט בשר בחלב, ולכן גזרו חכמים. ובשארין בשר עם הכחל בקדירה מותר לכתחלה כיון שקרעו אעפ"י שלא קרעו שתי וערב אין החלב כנוס עוד ככחל כמו שהיה מקודם, אעפ"י שחזר ונבלע תוך הכחל לא גזרו חכמים כיון שאין בשר אחר לא נשתנה טעמו של כחל מפני בליעה זו ולא אתי לאיחלופי למיכל בשר בחלב, ועל כרחנו מה שאמר מותר, זה הוא אפילו בקדירה ואפילו בהדי בשר, כיון שקרעו קצת כמו שפי', תדע דסתם כישול אינו אלא בקדירה. וכן סמא (יט) של הלכה שאינה מדברת כלל לצלי ומה ענין צלי אצל שמנונית וחלב ואתיא שפיר דהא דתניא כלישנא קמא דרב כחל שבשלו בחלבו בקדירה כיון שקרעו קצת בלא שתי וערב ובשליה לחודיה בלא בשר מותר כדפרשין לעיל, דהא ברייתא בעל כרחנו בלא בשר מדרקתני שבשלו בחלבו ולא קתני שבשלו עם הבשר ש"מ משום הוא גופא קאמר, ומפרש רב נחמן לקמן דהא מותר לכתחלה קאמר וא"כ בקריעה קצת מיירי קשים (כ) לעלמה (?) פי' אפילו עם הבשר:

נחזור לשון רבינו: כיצד קורעו לבשלו אפילו לבשלו בהדי בשר ואמתניתין קאי דקתני הכחל קורעו ומבשלו בכל הענינים [אמר רב יהודה] קורעו שתי וערב וטחו בכותל ומבשלו בקדירה אפילו בהדי בשר והא דקרע לי ואנא איכול בצלי או בקדירה קאמר דכי הדדי נינהו, והא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב אלא לקדירה כלומר לבשלו בקדירה עם בשר דקדירה משמע עם בשר, כדתנן [ק"ט ז'] אם בנ"ט בקדירה ואפילו בקדירה בלא בשר לא בעינן שתי וערב אלא קורע קצת כדפרשין. אמר להו רב נחמן זויקו לה כחלי, פי' כמה בלא ארמאי זויקאני שנפוחים כגודות. וכן פי' בערוך הכי, פי' זויקו לה כחלי בשלו לה כחל בחלבו כשתבשל יהיה נפוח כגוד ומלא מן החלב וכגון שלא קרע שתי וערב ובקדירה ובקריעה גרידתא ובלא בשר קאמר רב נחמן דאכתי זויקא הוא כיון שלא קרעו שתי וערב ולא טחו והא אנן קורעו תנן ופי' שתי וערב וטחו בכותל ומתרין ההיא לקדירה, פי' ההוא להתירו לבשל בקדירה בהדי בשר דבבשול בהדי בשר בעינן שתי וערב וטחו בכותל. אבל בקדירה בלא בשר בקריעה קצת סגי ומקשינן

תועפות ראם

ליחא ורבינו כתב זה לפי גירסת מקצת ספרים דגרסי הכי צברייתא כמ"כ בס' התרומה הל' איסור והיתר סי' כ"ז עיי"ש שהביא גי' מקצת ספרים צברייתא דכחל היכא דבשלו לחודיה בלא בשר ועיין בדברי רבינו בסמוך ש' שמענו דלא נרסקין [כ"ז ס'] צברייתא היכא דבשליה לחודיה בלא בשר וכוונת רבינו שם דמדברי רבינו יעקב יש להוכיח דל"נ צברייתא דכחל כ"ל כחל שבשלו בחלבו מותר וחל"מ וגו' צ"ל צ"ל ס"ד הוא תניא כותיה דרב כחל שבשלו לחודיה מותר וכ"ל שם סי' ס"ו והביא רבינו בסמוך דברי צ"ל. (יב) נגדפס לבשלו צהדי בשרא בקדירה שפיר דמי וכ"ל כאן כנראה בסמוך. (יג) וערב ומלחיה וסדייה בקדירה לכתחילה לא לישרי ואי שדייה שרי ואפי' עס בשר מותר צדיצד היכא דקרע' ש"ו שכך כו' בשר שמעין הא קרעו לא בעי ציטול כל"ל. (יד) נגדפס חיוט מן ורבינו יעקב כו' עד אר"ה אכל גבינה. (טז) דלא נרסקין צברייתא כו' כ"ל ועי' לעיל אות י"א. (טז) לבשלו ס"ס ו"ל אם בשלו כלשון ר"ת שהביא במאמר עיי"ש. (יז) אכל לא ס"ס ו"ל ואפילו קרעו כלשון ר"ת שנמאור סס. (יח) ומפרשין לה בש"ו צהדי בשר לכתחילה מכלל דנלא ש"ו אסור לכתחילה צהדי בשר כ"כ המאמר כלשון רבינו חס. (יט) סוגיא כל"ל וכו' במאמר ע"ש ר"ת. (כ) כ"ה צכ"י וס"ס הוא ונ"ל להניח דכ"ל קשיא למעלה פי' אפילו עס הבשר ומדברי רבינו הוא שמקשה עממ"ל ר"ת כאן לפדס הצרייתא שבשלו בחלבו בלא בשר ועו"ה הר"ה קשיא למעלה פי' אפילו עס בשר ואח"כ כ' רבינו הר"ה נחזור כלשון רבינו ונשתכס

אכל רש"י ז"ל פו', אכל גבינה מותר לאכול בשר אכל בשר אסור לאכול גבינה עד שישהה מסעודה לסעודה ונראה כדברי המתירים. והמדקדק ומבין בחלכה בכל הכשר ימצא סיוע לדבריהם (כד) ומסקינן בשמעתא דבבלי מילי הוי קינוח הפה לבד מקמחא תמרי וירקי, בין תבשיל דבשר לתבשיל של גבינה אחרי שאין לו סמשות בשר ולא ממשות גבינה אפילו בלילה לא בעי הדחה, כדתניא מים ראשונים מצוה אחרונים חובה אמצעיים רשות, פו' בין תבשיל של בשר לתבשיל דגבינה:

תועפות ראם

ושתצטענד בכת"י חיות קשיא למעלה ותל"מ ורחיה לדברי דנמאור שם ליתא לדברים אלו בנשון ר"ת ועכ"ל דלמאור מוסגר מהר"א הוא והוא ברור. (בא) נחמן כנ"ל כו' ואין נראין דברי כו' דהלכתא וס"ל כאיכא דאמרי כו' נראין דא"כ כו' צבישול קדימה כ"ל ועד כאן הוא נשון ר"ת כמש"כ בעל המאור. (בב) הסר כאן בכ"י איזה חיות. המשחק. ולא גלה לנו מקום החסרון בין איזה חיות הוא והנ"ל שאחר חיות ובידועדל"ל הורה הלהות בשאל גדול כו' ופי' האשל גדול ר"ל לרבינו יעקב והוא ר"ת. (בג) עיין חולין ק"ד ב' חוד"ה יו"ק בשם ר"ת ולפינו בבה"ג כ"י דברכות הגי' ובעי למימאש ידיה ופומיה זיני וזיני ורבינו לא ב' בנשון בה"ג ופומיה והעיסור בשער הראשון הכשר הבשר חלק רביעי איסור בנ"ח כ' ורבינו אלפסי ז"ל פי' אכל גבינה מותר לאכול בשר בקיטום בלחות סעודה וצנטי"י כו' ופי' בקיטום הבשר בקיטום סעודה וי"א בקיטום בלחות סעודה והנ"ל להניח כמש"כ שם צביאור אות כ"ד. (בד) צביאור שם חדש הביא רחיה לרי"ב ור"ת מהירושלמי פ"ו דפסחים ה"א מלגל אטשריך למעבד מילתא אחתריה אלא בשבור מילתא משמע דקיטום לא בשענין בין גבינה לבשר אלא חיפק שסילק את הפהיתיון מותר לאכול הבשר בני תיקון אחר, ועיין תשנ"ד קמן סי' שנו"ש דשון הירושלמי שם אר"י הוי מתן דאכלי חלב ודעתיה למיכל קופר (פי' בשר) צעי למיכל פריסתא וכו' שם אח"י מכלא הויכח הר"ש מבונגעגר כשאדם אוכל גבינה ורואה לאכול בשר גריד לאכול. ב' חתוכות להם בניתיים ענ"ד ההשג"ח וי"א פי' דמדחיקין דליבוק מילתא היא דמש"ה התצנליון העולין ע"ה הפסח וריבין דהבנער ע"ה הפסח וא"כ ה"א מה שנדבק מהגבינה לשיניו מילתא היא וזריד לאכול ב' חתוכות להם בניתיים וא"כ אין רחיה לס' הפסח וכו' ואזכרנה לסיק, והרשב"א בחי' לחולין דק"ה ח"י' הירושלמי דנריד לכבד השולחן בניתיים מן הפהיתיון שלא יפלו בבשר ועי' בפני משה שפי' בחי' הרשב"א לפי היראה והסיון סי' י"א ח"י' דבס טורי הפת נריד כבשר וכו' בשמ"ל לחולין ק"מ. (כז) כפרש"י דלא כפי' הר"י ששינה אורת הפת. (כח) שטין כו' ואם שם בנדפס הגי' שטין כו' ואם שם כני' הנמ"ש שלפניו אכל בערוך ע"ש ב' כני' הפת"י ועיין ב' כ"כ א' חוד"ה נטו. (כו) טישא פיישא פישומא כל"ל ובנדפס איתא עיסה נפישא פישומיה וס"ש שם וי"ל טישא כמש"כ כאן וכדלדרי רבינו כו' התוס' בפסחים י"א ד"ה דילמא דלע"י דנ"מ צנ"מ שרי כדגים שעלו בקשרה של בשר דמותר לאכלן בכותח אפי"ה צבישה מחוס התמור בלעי שפי ומוסר לה לנזון שחתכו בסקין דאסור לאוכלו בכותח משום חורבא דנזון בלע שפי מדגים רוחקין שעלו בקשרה ורבינו כאן יזקק לזה ג"כ פת שאפאה עם הגלי בתמור דפסחים ע"י ב' דאסור ג"כ לאוכלה בכותח כיון דנפיש פישומא דלני הוי כעין טישא ולא שרינן ליה מטעם כ"ס צנ"מ ובציאור מנשה צנלאל לירקאנטי"י ח"י' ר"י הקשה בלחת אור' ותיקיימו שני הפסקים בדנש"ע ריש סי' ז"ה מתיר ג"ס צנ"מ דהתיירא לכתחילה ובס"מ י"א אורס פת שאפאה עם הגלי לאכלו בתלג, וי"א היראים כיון דנפיש פישומא דלני הוי כעין טישא והוי כבשר בעין ולא שרינן ליה מטעם ג"ס צנ"מ אלא שבציאור ווי העמודים הקשה דא"כ אמאי אמרו פת שאפאה עם הגלי אסור לאוכלו בכותח דמשמע הא בבשר מותר מ"מ מטישא דאסרו אפי' לאכלו לבדו עכ"ל והנה התוס' בפסחים ל' א' ד"ה ואפי' כ' דפת שאפאה עם הגלי ללא אסירא אלא מטעם ריח דליכא איסור כוליה הוי מנש"ה דוקא בכותח אסור לאכול הפת אבל במלח שרי מנש"כ לדעת היראים שפיר מקשה הווי העמודים וי"ל דה"ה! אם היה פת מרובה אסורה הפת אכילו לאכול לבדו והריא דפסחים ע"י ב' מייירי בפת כשינא דתורא שמוטס הוא דלאכלת מיד כמש"כ"ל מתקדם ליה וטפיר אמרו דבכותח אסור לאכול הפת ובש"ס מנחה גלולה ממנה"ש מקלאים ד' כ"ד א' הביא ד' היראים שם בפת שאפאה עם הגלי דה"ש דאסור לאוכלו בכותח כיון דנפיש פישומא דלני הוי

ספר עמוד ב אכילות יראים יט

שאפאה עם צלי בתנור אסור לאוכלה בכוחה כיון דנפיש פיטומא דצלי הוי כעין מישא ולא שרינן ליה מטעם נותן מטעם בר נותן מטעם. והיינו נכי מטעם דחוקה משום דאביי דאמר בפ' כל הבשר צנון שחלבו (כח) בסבין אסור לאוכלו בכוחה כיון דנפיש חירופא דצנון מפליט לשומנא דסבינא מפי מרותהין דהוי (כט) כבשר בעין, הלכך אע"ג דקיימל' כרבא בר מיע"ל קנ"ם. ורבא אמר בשלהי ע"ז [ס"ו ב'] בבת תיהא בדגוי שרי דריחא לאו מילתא היא, פת שאפאה עם צלי מיתסרי דכיון דנפיש פיטומא הוי ליה כעין בשר בעין, ורש"י (ל) פ' דפת שאפאה עם צלי בתנור לא קיימל' כמאן דאסר דקיימל' כרבא דאמר ריחא לאו מילתא היא ולא הוי (לא) ריחא דאית ביה פיטומא שאני. וכן פ' ר' יעקב ו"ל. וההיא דפת חמה ע"ג חבית רמינו על תרומיהו בפסחים וע"ז ולא קשיא מידי, דסבר פת חמה שקולה היא דמיא להא שאינה חלוקה כ"כ מכל אחת ואחת שיכול התלמוד לחלוק ביניהם. אבל אפיית צלי ובת תיהא לא דמו כלל:

ולמדנו רבינו יעקב ו"ל, דפת שאפאה עם צלי בתנור דמיתסר דוקא בתנור קמן שקורן פלדנר בלע"ז וכי"ב שתנורים שלהם קטנים ואילים פיטומא דצלי בפת. אבל תנורים כעין שלנו שרי למפא פת עם צלי דנפיש איורא דידהו ולא נפיש פיטומא דידהו. ואהאי סברא סמכין לאפות פת עם צלי בתנורים שלנו ועם צלי של איסור בדיעבד שרי לכתחלה לא תקין למיעבד אלא א"כ הצלי מכוסה בבצק:

תניא בכיצה פ' ראשון [ו' א'] השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות כותרות לאוכלן בחלב ואם היו מעורות בנידן אסור. פ' ר"ג גאון מ"ט סותרות ביצים פירשא בעלמא הוא ה"מ לענין בשר (לב) בחלב שחושא אבל ודאי שחט גוי תרנגולת ומצא ביצים גמורות אע"ג דאין מעורות כיון דאיסור נבלה דאורייתא היא אכורים, דקתני גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה בעדיות (יפ"ט) ביצת נבילה אם כיו"ב נמכרת בשוק ב"ש מתירים וב"ה אסורים. למדנו מדבריו שאסור ליתן ביצים גמורות הנמצאים בתרנגולת בחלב היה ובגבינה דאיסור דאורייתא כאשר פ' למעלה שהיה ועוף בחלב דאורייתא. אעפ"י שיש לדחות ראיה דעדיות, דהא לא דמי להא דאסרי לה ב"ה בנבילה לאו משום דבשר הוי, דאפילו אין תורת בשר עליה מיתסרי בנבילה דכתיב לא תאכל כל נבילה כל (לג) הנאכל בנבלה נאסר אבל לענין בשר (לד) בעינן וכיון דמגמרא נפקי מתורת בשר:

ואי קשיא (לה) להאי סברא הא בכיצה פ"א [ו' א'] מדמינן טומאת נבילה לאיסור בשר בחלב, דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרת לאוכלן בחלב, רע"א אם היו מעורות בנידן אסורות, מאן

הועפות ראם

הוי כעין מישא כו' וז"ל המ"ב וזהו קשה מה יעשה צהא דרנא מפריקא [פסחים ע"ז ב'] צהא צהא דאסויי צהדי צהא ואסרי רבא למיכליה בכוחה עכ"ל וז"ל מ"א קשה לו דילמא צהדי צהא ל"י קאמר והיינו נמי כדכרי רבינו דנפיש פיטומא דל"י. (כח) שחטכו כ"ל. [הנרא' ד]. (כט) והוי כ"ל. (ל) ורש"י פ' כו' כ"כ רש"י בפסחים ע"ז ב' אלב דעת רבינו הרא"ש לפסוק כרז וכו' שכתב תחום' שם ד"ה אסרי כו' מכאן פוסק ר"ת כרז ומש"ל להן ועם ל"י של איסור בדיעבד שרי כו' עד צנצק [וכ"כ המרדכי בפ' ג"ה ס' תרס"ו צ"ט שם ספר יראים ואף שנדפס ליתא נאמן עלינו המרדכי וכן הוא בהכח' כחן] נראה דהיינו דוקא צתורים שלנו שרי בדיעבד עם ל"י של איסור אלב צתורים שלפני הנמרא אף בדיעבד אסור כרז וכ"כ תחום' בע"ז ס"ו ב' ד"ה רבא אלב שחטכו' כ' שם צתורים גדולים שלנו אין לחוש לריחא ובלגד שלא יהא פי התנור סחוס וכן פסק ביו"ד ס' ק"ח סעיף א' אלב רבינו לא מנציק צתור גדול שיהיה נ"כ פי התנור סחוס וכ"מ מדה"ת בפסחים שם כ"כ השם חדש והנה בנדפס כתוב צה"ל וההיא דפת חמה ל"ק ולא מידי עכ"ל ואינו מוזן ועתה מובאר הדבר בהכח' דלכאורה היה קשה ההיא דפת חמה ע"ג חבית דא"ר מרי כתנאי בפסחים על פלוגתא רב ולוי ובע"ז על פלוגתא אביי ורבא א"כ ש"מ דקך דפסחים וע"ז חד מילתא הוא וכפירש"י עו"ל רבינו כחן וההיא דפת חמה ע"ג חבית דמייחין [כ"ג] על תרומיהו בפסחים וע"ז לא [כ"ג] קשיא מידי דסבר פת חמה שקולה היא ולמאן [כ"ג] להא כו' עד ולמדנו רבינו יעקב וכ"ז חסר בנדפס. (לא) אולי ז"ל כבר, או היא [הנרא' ד] והיא הנכון. (לב) בשר בחלב שחוסה. לפנינו צה"ג הל' ס"ו הגי' בשר בחלב דבשר שוף בחלב דרבנן הוא וכ"כ תחום' על שמו עיין עירובין ס"ב ב' ד"ה אפילו וכ"ז וגי' רבינו צה"ג היה צה"ל וכ"כ השם חדש. (לג) כל הנאכל בנבילה נאסר. בביאור ווי העמודים כ' ע"ז וז"ל קשה דנר"פ דס שחיסה אמרינן לכל דנבילה אסמיק לרבות הכוי עיי"ש עכ"ל ואוסוף מיה דבספרי דברים פ' ק"ד דרשו אין לי אלא נבילה פרישה מנין ח"ל כל הביאור רבינו לקמן ס' קט"ז ובנדפס ס' קמ"א, אלב לנעתו אין כוונת רבינו כלל לרבינו מתיבתא כל כ"ל מפשטיה דלשון אכילה יליף דכל דבר הנאכל נאסר יהיה בשר או דבר אחר. (לד) בחלב בשר צעין וכיון דמייגמרה כו' כ"ה בנדפס וכ"ל. (לה) ואי קשיא כו' עד אע"ג שפירשנו והסדרנו כו' חסר בנדפס וכוונת רבינו להקשות לפי סברתו מהא דא"ר דל"ה כו' יעקב, הא אליבא דרבנן נמי לא אחיזא דע"כ לא אמרו רבנן אלא דלא הוי בשר אלב אוכל מיהא הוי וא"כ אמאי מן השלל של ביצים סבור. וז"ל דכלאו סברתו לא קשיא ליה לרבינו לשיטת צה"ג עגמו דדוקא בנשר בחלב דהוי דרבנן מקילין אלב לא לענין דאורייתא והא שלל של ביצים הוי ממי דאורייתא ובקושיית מהרמ"ם בביצה ד"ו ב' תחום' שם, דיל' דרבינו ס"ל כמ"ש"כ הש"מ למסכת צ"ק מ"א א' דקוממא אע"פ שהיא דאורייתא אין סברא להחמיר יותר מנב"ה ולכן מדמה התלמוד קוממא לבשר בחלב דאפשי טומאה לא מפשינן להחמיר בה לענין טומאת נבילה כלענין איסור מ"מ

תנא להא דתנן (לו) האוכל מנבלת עוף טהור מן השלל של ביצים מן העצמות מן הגידין והבשר שנתלש מן החי טהור מן האשכול של ביצים מן הקורקבן מן המעים או שהמחה את החלב וגמעי טמא מן השלל של ביצים טהור אמר רב יוסף דלא כר"י דאי כר"י האמר אם היו מעורות בנידן אסורות הא לא קשיא דמ"מ שמעינן מר"י דחשיב להו אוכל לענין איסור ומדרכנן דפליגי עליה לא שמעינן בהדיא דנהי דלא שרו רבא (לו) אלא באיסורי בשר בחלב דבשר בעינן אבל לענין איסורא וטומאה דלא כתיב בשר אסרי, מיהו בהדיא לא אשכחנן דאמרי הכי הלכתא (לח) אמר תלמודא דלא כר"י ולא אמר דלא כרבנן ועוד דאי' למימר אפילו הוה איסור בנבילה וטומאה לרבנן ה"מ גמורות דחוי לאכילה ואינן מעורות בנידן אבל מעורות [בנידן] מישתרי מטעם דלא אכלי אינשי ולא הוה אוכל, הלכך איסור מן השלל של ביצים טהור רבנן מודו. ותדע דהא לא (לט) אמרי רבנן, היא, אע"ג שפירש' והתירונו לפי סברא כרב יהודאי גאון עבדינן ומבטלינן סברא דירך כנגד סברא דיריה שפירש שמעם ביצה הניתרת בחלב פירשא היא בעוד שלא נולדה. ולפי טעם זה ראייה היא (מ) בחולין פ' כל הבשר [ק"ד ח'] המכשל בשר במי חלב פטור, פ"י מי חלב הצלול בנסיובי דחלבה שנסיובי נקרא היוצא מתחת עשיית הנבינה ואותו הוא שנותנין בעשיית כותה, ואח"כ מרתיחין אותו נסיובי ועושין ממנו מט"ו בלע"ז כעין נבינה, והצלול הנפרש מן חמטו נקרא מי חלב ואין נקרא חלב והמבשל בהם פטור וכן האוכל בהם פטור משום בשר בחלב, אבל עובר משום אוכל דבר מן החי, דכיון דלא מיקרו חלב לא שרינן ליה מטעם חלב דשרייה רחמנא משום דחדוש הוא בו ואין לך בו אלא חדושו חלב [ה] נקרא חלב מותר ולא מי חלב שאינו נקרא חלב. ולפנים בעמוד שביעי בלאו דלא תבשל [ס' ט"ז] הארכתיו בזה הדבר להביא ראיות ולהסביר הדבר:

מ"מ (מא) טעם אחר דלא דמי טומאת נבילה לאיסור נבילה דלענין טומאה מועטין בהדיא כל דבר ששם ביצה עליו אע"ג דהרי אוכל לענין איסור נבילה דתניא בת"כ והנפש אשר תאכל נבילה וטריפה וגו' פרט לחרטום וצפרנים (מב) פ"י ממעטין ביצים מדכתיב לעיל מיניה ושפך את דמו אלמא במידי דחוי לשפיכת דם אמ' דם וכבם כגדיו ולא ביצים, כאשר אנו מצריכים שם בשר לענין בשר בחלב כך אנו מצריכין שם בשר לענין נבלת העוף. הלכך שפיר מרמי תלמודא טומאת נבילה לבשר בחלב, מה שאין כן באיסור נבילה דלא אשכחנן דתלי איסורא בשם בשר אלא כל דבר הנאכל איתמר בנבילה. אע"ג דלא איקרי בשר הלכך נ"ל שלא יפה כיון רב יהודאי גאון לדמות איסור נבילה לאיסור בשר בחלב, ומעם זה טוב מטעם העליון:

תועפות ראם

מ"מ י"ס להחמיר בטומאה כצ"ח דהוי דרבנן ואב"י משני לרב יוסף דילמא לא היא כו' פ"י דכי היכי דלא החמירו בה בטומאת נבילה כבאיסור נבילה משום טומאה לא מפסיקין מה"ס נמי לא החמירו בה אפילו כבשר עוף בחלב דהוי דרבנן. (לו) דחניא. כ"ל [הגר"ד]. (לז) רבנן. כ"ל. [הגר"ד]. (לח) הלכך. כ"ל. [הגר"ד]. (לט) ותדע דהא לאיכא דאמרי רבנן היא כ"ל וכוונת רבינו למ"ס צביה' א' ח' ואיכא דאמרי מאן תנא מן: אשכול של ביצים טמא אר"י ר' יעקב היא כו' ואב"י דחי ל' דאתיא כרבנן, ואשכול, גופי', ואפ"ה אתי כפיר רישא דצבייתא מן הסלל של ביצים טהור ועכ"ל דמעורות שאני דלא אכלי אינשי ולא הוה אוכל. (מ) בחולין פ' כה"ב כו' כ' הרב גאון ר"ח שליט"א, דיבור חדש, ר"י ענין צפ"ע הוא וצ"ע דנראה דיש להזכיר שייכות רב למ"ס למעלה עפ"מ ש"ס החוט בחולין ס"ד ח' צד"ה שא"ס ט"ס צפ"ג דכ"ל בלא קרא צביה אסורא משום דלא אשכח מידי דאחי מחי ושריא כדאמר צ"ק דבמורות גבי חלב של בהמה טהורה עיי"ל ולכאורה ד' צה"ג כותרין וז"ל האיד אפסר לאסור צביה משום אבר מה"ח אי לא דכ' קרא להחיר הא הצביה פירשא צעלמא היא בעוד שלא נולדה וצ"ר דלפי טעם צה"ג ראייה היא בחולין פ' כה"ב כו' שהביא רבינו בסי' ט"ז דמי חלב קרס הפרדס מהחלב מותר לאכול ואין בהם משום אמה"ח משא"ל אח"כ כשהם צפ"ע המי חלב אסור לאכול משום אוכל דבר מן החי וה"ל צביים י"ל כן דמקודש חשיבות כפירשא צעלמא אכל אחר שטולדו הו"ל דיש בהם משום אמה"ח אי לא דגלי קרא וצדקס חשב המעתיק שמש"ל רבינו בחולין כו' הוא ככל הדברים מש"ל בלאו דלא תבשל ותו לא ולכן לא העתיק שנית הדברים וסיים הסיומן במש"ל רבינו ראייה היא ונס הת"ל ש"ל כלן עס"ס חסר בנדפס. (מא) נ"ל שהוא ר"ת תוספת גליון וצ"ל אח"כ ממשעין צדיה כ"ד כו' אע"ג דהוי אוכל. (מב) ולכנסיס ולגונה ולביצים פ"י כו' אמר וכבם כו' כ"ל ועיין ק"ג להרא"ש פ"א דצביה ס' ח' שחשב דמאשר תאכל ממשעין ביצים וצאמת לא כן פ"י רבינו, גם צביאור הספרא להגאון מנז"ל אחרי ס' קכ"ג פ"י שחש צביה היא מעטין כמישה המה וצולו וחסרונן ולא יכול רק על הצד הצלה לא על חלקים הקשים והכלתי משתנים להפסיד ע"י שחש ולפ"ז הוא הדין לענין איסור נבילה י"ס למעטם ג"כ אי לא משום הא דכחש רבינו למעלה דכתיב לא תאכלו כל נבילה כל הנאכל בנבילה נאסר עיי"ש במש"ל צביאורי רבנן רבינו כלן פ"י דצרי הספרא דלמד מדכתיב לעיל מיניה ושפך את דמו ולא משום נבילה איתמעטו:

כ

יראים

עמוד ב אכילת

ספר

סימן סד [שסו]

מנחת כהן לא תאכל. הוזהר הכתוב בפ' צו את אהרן וכל מנחת כהן כליל תהיה (א) דוקא מנחת כהן, אבל מנחת כהנת נאכלת, כדתנן בסוטה פ' היה נוטל [כ"ג ב'] מנחת כהנת נאכלת מנחת כהן אינה נאכלת בת ישראל שנשאת לכהן [מנחתה נשרפת בת כהן שנשאת לישראל] מנחתה נאכלת ומעמא דכתיב מנחת כהן ולא כהנת. ופירוש מנחת כהן מנחה הבאה מממונו של כהן, כדתנן בת ישראל שנשאת [לכהן] מנחתה נשרפת שמנחתה באה מממונו של כהן, ולא כהנת, כהן יתירה קא דריש דבכוליה ענינא כהן כתיב דמשמענות כהן לא הוה ממעט כהנת דהא גבי טומאה כתב (ב) ולא ממעט כהנת אלא משום דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן התם בסוטה [כ"ג ב'] בטומאה ותדע דהא בנידה פ' בנות כותים [כ"ג ב'] לא סמעינן אשה ממעט שהפרשה כולה נאמרה בלשון זכר אלא משום דכתיב למעוטי אשה וכן בכ"מ והא דאמרינן בתחלת תמורה לפי שכל ענין אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר אותו, אשה מנין ת"ל אם הסר ימיר התם דריש (ג) יתירה הלכך איצטריך לרבות אשה ואותו דרשינן לדרשה אחרינא. והא דמקשינן התם טעמא דרביא קרא הא לאו הכי לא לקי והא תנא דבי ר"י איש ואשה כו' ואי מאותו יתירה הוה דריש היכי מקשינן מתנא דבי ר"ש שאני הכא דאתא אותו ומעטה הא לא קשיא לפי שיש לומר דאי לאו מתר' (ד) דלא מרבינן ליה מהקישא דבי ר"ש, משום אותו מפקי מכללא דרשינן אותו לדרשא אחרינא:

סימן סה [קמ]

נבילה. בין נבלת עוף בין נבלת בהמה, הוזהר עליהן הכתוב בפ' ראה אנכי דכתיב לא תאכלו כל נבילה ודבר למד מעניינו. והענין מדבר בין בעוף בין בבהמה. ועל נבלת העוף הוזהר גם (א) בפ' אמור אל הכהנים דכתיב נבילה וטריפה לא יאכל לטמאה בה, ומגיל דבעוף מיירי דכתיב לא [יאכל] לטמאה בה. איזהו דבר שטומאתו באכילה ולא בנגיעה הוי אומר זה עוף [הס מ"ב ב'] דכתיב בפרשת אח"מ וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה באזרה ובכר ובכס בגדיו. והתם בעוף קאמר דכתיב כההוא ענינא לעיל מיניה כי יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל. ואחיה (ב) לא קאי, דאמרינן בחולין [פ' ב'] חיה בכלל בהמה. ונבילה (ג) נקראת כל דבר שמת או נהרג שלא כדרך הכשר אכילתו, דכתיב כי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה, וכתיב והיתה נבלת איובל כדומן וגו' וכתיב לא תלין נבלתו:

סימן סו [קמג]

טריפה, הוזהר הכתוב על הטריפה של עוף חיה ובהמה בפ' ואלה המשפטים, דכתיב ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו. ואע"ג דדרשינן ליה בחולין בבהמה המקשה [ס"ה ב'] לבשר שיצא לחוץ למקומו לאו לאפוקי קרא מפשוטו. והכי משמע לן קרא ובשר בשדה טריפה (א) דהיינו יוצא חוץ למחיצתו וטריפה נמי על שניהן הוזהר הכתוב לא תאכלו. והכי אמרינן בחולין בתחלת אלו טריפות [מ"ג ב'] רמז לטריפה מן התורה מנין. אתמהא (ב) דכתיב ובשר בשדה טריפה לא תאכלו אלמא לטריפה אתי קרא, וטריפה נקראת כשנמחצה באותו מקום שאינה יכולה לחיות י"ב חדש כדאמרינן באלו טריפות רמז לטריפה שאינה חיה מנין דכתיב זאת החיה אשר תאכלו חיה אכול שאינה חיה לא תאכל. וזמן י"ב

תועפות ראם

(א) תהיה לא תאכל כל' [הגרא"ד]. (ב) הכהנים ולא כו' כל' [הגרא"ד] ועיין חולין קנ"ב א' אהרן וזביו כחוצין בפרשה ובחוס' סוטה כ"ג ב' ד"ה כהן בשם הירושלמי ורבינו כ' כהן יתירה קא דריש דבכוליה ענינא כהן כתיב וז'ע' ובגדפס ניתא כל הענין. (ג) דריש אותו יתירה כל' וכמ"ס רבינו בסמוך ואע"ג דאותו אקרינן קאי ולא על המחליף אפשר דהוה מידרש בזה אינו ענין. (ד) אל' מתרין דלא כו' אותו לא מפקי מכללא דדרשינן כו'.

(א) נס בפ' אמור כו' ואע"ג שאותו מקרא לא בא להזהיר על אכילתה אלא לענין טומאה בא להזהיר כפירש"י בחומש שם והכ"מ מ"מ חין מקרא יולא מידי פשוטו דמשמע לאיסור אכילה. שם חדש. (ב) ואחיה כו' עד בהמה חסר בגדפס. (ג) ונבילה כו' דלא כהרמב"ם פ"ד מהל' מ"א ה"ג שכ' שם האוכל עוף סבור חי כ"ס לוקה משום אוכל נבילה ועיי"ש בלח"מ ופר"ח ליו"ד כו' ס"ז סק"ג שמתאו על הרמב"ם ולהכי כ' רבינו דנבילה הוא דוקא דבר שמת או נהרג. ש"ח:

(א) כל' מיותר תיבה זו ובגדפס חסר מן וס"מ עד וס"א. (ב) ומתמיה רמז מנין כ"ה בגדפס והיותר נכון. המעתיק. והגרא"ד כתב על תיבת

ספר עמוד ב אכילות ראים

חדשים סברא, מאחר שתלה הכתיב בחיות יש לומר עד שיעברו עליה כל ימות השנה. ועתה (ג) החולי שנדבקה בעת השנה בקור וחום לה ויבש. ולמאן דאמר טריפה [חיה] נפקא לן מקרא התם אע"ג דהיה היה טריפה ואפילו (ד) למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה יש טריפה לעוף מן התורה כדאמרין בכסוי הדם [פ"ג נ'] רב חייא נפל ליה (ה) ציבא בביתניה אתי לקמיה דר' אחא א"ל ויל שקול עופא ושחוט על כבואה דמיא כי היכי דמודה ריח' ופריש ואמרי' צא וטרוף א"ל ולא אמר ליה צא ונחור דקסבר אין שחיטה לעוף מן התורה ונחירתי זו היא שחיטתו ומחייב בכסוי אבל צא וטרוף לא מחייב. ופ"י אין שחיטה לעוף מן התורה אין הלכות שחיטה לעוף מן התורה, דשהיה דרסה חלדה תגרסה ועיקר בבהמה והיה גמירי ובעוף לא גמירי. וסמני הטריפה הלכה למשה מסיני ונתפרשו במשנת (ו) ואילו טריפות ובספ' (ז) גרסי' ושם שמעתתא:

יש (ח) לשאול. אחרי שכלל הלאו על שני הדברים היכי תנן במכות [י"ג א'] אלו הן הלוקין האוכל נבילה וטריפה הא אין לוקין על לאו שבכללות ו"ל שיש שום ייתור במקרא להלקות ובמקום ייתור לוקין על לאו שבכללות, כדאמרין בכריתות פ"א [ד' א'] ובעזרת יוצרי אפרשנו לפנינו בראו דשרין הארץ [ט' ע']:

ותולדות הטריפה. ריאה הסמוכה (ט) לדופן שלא במקום חיתוכא דאוני או בשאר מקומות שלא במקום רביתא בין בעצם בין בבשר והסריכא במקום רביתא והיינו חיתוכא דאוני בעצם וליכא ריעותא בדופן ולא ידעינן אי מדופן אתי אי מריאה. במקום רביתא דהיינו חיתוכא דאוני בעצם רש"י אוסר ורב (י) יהודאי גאון בעל ה"ג מתיר בעצם כמו בבשר שבין הצלעות, והמהמיר ינוחו לו ברכות על ראשו. וסרוכה בעצם רש"י אוסר. והטעם שלו דלא הוי סתימא משום דמפריק. ואם סרוכה במקום אחר דלא הוי סתימא כגון בשומן הלב או בקנה הריאה אפילו בדקו בריאה ברוקא או בגילה ועומדת

תועפות ראה

חיבת דכתיב דל"ל הכתיב. (ג) ועתים של חולין נבדקין צעתי השנה וכו' כ"ה נבדקם והטנו כן. הסמיתוק. וכו' הס"ח לא ידעתי אמאי השמים יוראים לאזמעינן דנבדק א"ל להמתין יצ"ח, אלא כל שנתעברה וילדה מותרת מיד כו' עכ"ל וסבך רואה דנבדק"י שפנינו כ' להלן ד"ו מנה"ג. (ד) ואפילו כו' עד וסימני הטריפה חסר בידפס ועיין חולין כ' א' תוד"ה לא אמרין כדברי רבנו. (ה) ל' יאמינא בכיתיה כו' דרבי א"ל כו' כ"ל. (ו) במשנת וא"ס כו' ראיתי להציא כאלן לשון תשובה מהר"א א"ל סי' קמ"ז שכ' שם ו"ל פליאה אס חיות חלוי במרה כי החללים ממנה צאים כדאמרין כית כבד במקום מרה ומלשין רבנו שמסון משמע דלאורה וכו' ראיתי בנה"ה דהר"ר אליעזר ממין מתוך דאין ללמוד מן האילים דאין להם מרה דהיינו רביתיהו עכ"ל וסירוס דבריו נראה לי כ"י החללים ממנה צאים" דהיינו כמ"ס כ"ז ק"ו ב' מתלה זו מרה כו' ומש"ה אין סברא לומר שהחיות חלוי בה ואלדבה בלא מרה י"ס להבירא יותר ומ"ס א"ח"ו כדאמרין כית כבד במקום מרה הוא ראיה שגייס להכשיר בחסרון מרה מדלא אמרין כית כבד אלא מרה אלא אמרו במקום מרה ש"מ כי אין בה מרה כלל כשרה וכו"כ המדרכי בשם הראב"ה ראיה זו להכשיר חסרה המרה. ומש"כ אחר ממין חיבת מתוך נראה לי שהוא הנ"ה על חיבת ממין דל"ל מתוך והוא ר' אליעזר ממין וספוקי מספקא ל' אס זהו הר"ה ממין או הר"ה מתוך וא"כ דעת הר"ה ממין [לחד גירסא] דחסרה המרה טריפה שו"ר דיותר נראה להויה תחת חיבת מתוך ש"ל מסיק ומסיר אמר דהר"ה מסיק דאין ללמוד מן האילים דאין להם מרה כו' ועכ"ל דעת רבנו הראב"ה להפריק. (ז) ובספ"ר סי' כ"ל: [הגר"ה ד]. (ח) חסר בידפס כס"י קמ"ז ועיין חולין ק"ב ב' תוד"ה אכל. ופס"ה דה"ה משמע דר"ל דאע"ג דלאו זה כולל ב' דברים כגון מ"ה ובשר מן הטריפה א"ה לא חשיב לאו שבכללות וכו"כ הס"ח כס"י קל"ו בידפס טקן הבין הרב נר משה דה"ה אכל קושיית רבנו הוא אצרי שכלל הלאו על שני דברים היינו כמ"ס למעלה על בשר שולא חוץ למקומו וטריפה ולפ"י משכ"ל שיש שום ייתור במקרא להלקותו פ"י דאי הוה כתיב בשר בשדה לחודיה הוה ידעינן ג"כ טריפה ומדכתיב טריפה צ"ע וכו' ייתור להלקותו. (ט) הסרוכה כו' בבשר והסרוכה במקום כו' כ"ל וכו"כ בידפס עד מריאה ומש"כ ואלן ליתא בידפס. (י) וריג כו' לפנינו בנה"ה ליתא והחוס' חולין מ"ה א' ד"ה אצרי ממנו לה בשם רבנו גרסום מהר"א וכו"כ הספ"ר עיין ס"ג על שם רבנו גרסום ובא"ו ה"ל טריפות סי' תי"א כ' שם ר"ה ו"ל מתיר אצ"י נסבכה נמי על הלשונות ורבינו כ' והמהמיר ינוחו לו ברכות על ראשו, ודע דבספ"ר שם כ' ע"ס תשו' רב שר שלום גאון שאין הלכה כרבינא שזנריך סבך כי אפי' לא סבך ולא סריך הלכה כר"י כו' ומהו תראה שיפה כיון הגרס"ה במה שפי' בחוס' שם דחיבת לא קאי נמי על חיבת וסריך ו"ל דלא סבך ולא סריך דלא כהמש"ה אך בראש"י כ' ע"ס תשו' רש"י דבין סבך ובין סריך כשרה דלית הלכתא כרבינא אלא כר"י והגרס"ה כתב דברא"ה יס ע"ס ולא כ' איך להניח ולי נראה דמש"כ הראב"ה דלית הלכתא כרבינא ש"ל ולית הלכתא כו' וכו"ה בחוס' חולין שם וא"ס דהנה החוס' כ' מתחילה עמ"ה רבינא והוא דסבך בבשר פ"י כו' כמו למד מסבך ולכסי נקט סבך ולא נקט סריך ע"י כתב רבינא א"ח"כ דרש"ג כ' בנשונה דבין סריך וסבך ולי לא סבך וסריך. (פ) דלא סבך אלא סריך [והיינו לרבינא דרש"ג הוא דסבך וסריך דהא מילתא היא דלא כמ"ס החוס' כס"י וכו"כ הא"ו] שם בזה"ל ולא כמ"ס מורי רבי יהודה ב"ר יוחנן ו"ל דוקא סבך אלא סריך לא כו' ולית הלכתא כרבינא אלא כר"י כו' פ"י גס זה חידש רש"י דאף במאי דס"ל לרבינא דסריך צעיק לית הלכתא כוותי' אלא כר"י כו' דל"ל: לא צ"י לא סבך ולא סריך כו' וגמלא דרש"ג בתשובה חידש ב' דברים דלא כהחוס' ה"ה כפי' דברי רבינא דלאו דוקא סבך אלא ה"ה סריך כשרה וכו' דרבינא חולק על ר"י ולר"י ריאה הסמוכה לדופן

כפר עמוד ב אכילות ראי' כא

בבדיקת טריפה ולא דמו לסרוכה (יא) שלא במקום רביעית דמכשירי בדיקה דריאה נדאמרינן עלה באלו טריפות [מ"ה 6] רב נחמן בדיק לה בפשורי. והיינו מעמא דלא, דהתם כי לוכא ריעותא לא בדופן ולא בריאה תלינן בדופן משום סירכא הכאת מקל או אבן רגילה לבא לקרב ולהבשר ניכר יותר ותלינן ההכאה בה, והדופן חיצון יותר מן הריאה הלכך תלינן ריעותא של הכאה מפי בדופן מבריאה שהיא קרובה להכאה, אבל סרוכה בשומן הלב או בכיו"ב שהם פנומים לריאה תלינן מפי הסירכא שבאה מהמת ההכאה חיצונה (ט) בריאה (ו) מבשומן הלב אפילו כחוט השערה טריפה:

כתב (יב) גם כל היכא דסריכי, כגון דרוסה ונפולה אי נמי נשברה ולא ידעינן אי איפסיק חוט השדרה אי לא, כיון דצריכי בדיקה אי שהיט להו אסיר היכי הוי בדיקה לנפולה ודרוסה ונשברה השדרה ה"מ ברבנן קמאי דהיו חכימי למידק, אבל השתא דלא ידעי למיקם על בדיקה שפיר אמור רבנן דמשהינן לה תליסר (יג) ירחי שתא והדר משתריא. ואי נקבה היא ואיעברא וילדה מקמיה תריסר ירחי שתא, דאמרינן [מ"ה 6] והלכתא בזכר שנים עשר הודש ובנקיבה כל שאינה יולדת, אבל בדיקת נקובת ריאה ברקא או בגילא בדיקה קלה היא וסמכינן אבדיקה דהשתא. ואם הריאה סרוכה בשומן קנה הריאה שלא במקום חיתוכא דאוני אע"ג דהוי חלב טהור וחלב טהור סותם טריפה, דכי אמרינן חלב טהור סותם ה"מ שמונה על הנקב כברייתו שלא מכה סירכא כגון ניקב הדורה דכנתא במקום החלב; אבל סתימה הכאה מהמת סירכא לא אמרינן ביה חלב טהור סותם. ודלא כרש"י שפירש שסרוכה בשומן הלב לא סתים טמעם חלב טהור, משום דהוי חלב העשוי ככובע ואמרינן שאינו סותם, דאפילו לא הוי ככובע לא סתים כיון שמכה סירכא מונה עליו כדפרשינן. וחלב העשוי ככובע הוצרך להוכיח כיון (יד) שניקב הלב תחת השומן של לב. אונא הסרוכה באומה כסדרה שהיא ריאה למדנו מהלכות גדולות של רב יהודה גאון ו"ל שאין לה כ"ש יר ריאה (ש) מטעם שהסירכא [הוא] במקום [רביעית, דאינו] אלא באותם מקומות שהוכיח התלמוד אוני לדופן במקום רביעית ואוני דסריכי אהדדי כסדרן. אבל בכל סרכות טריפה. וזה לשונו: ריאה דסריכי במרפשא דכבדה אין לה בדיקה וטריפה, דלא אמר רבנן מקום רביעית אלא אוני דריאה בדופן ואוני דסריכי אהדדי לא אמר (טו) שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רבייתיהו וכשירה אבל כל סרכא דריאה טריפה:

כתב עוד בה"ג. שענינוניתא משלמת (טז) ליטין. ועוד כתוב בהן האי ישראל דבעי למזבן בישראל או רעיא (יז) מן חיותא דגוי כוליה צריכי לאנפוקא לריאה לאבראי ומנפחא ומיבדקי דכי נמי בדקה

תועפות ראם

לכך נלז סריך ונלז סריך כשרה במקום רביעית דהיינו חתוכא דאוני וזכא ח"ס דמש"כ הרא"ש בדברי רש"י דבין סריך ובין סריך כשרה היינו לרבינא ויפה ל' הסמ"ג שאין הלכה כרבינא שמגדיר סריך כי אפי' לא סריך ולא סריך הלכה כר"י אלא שלז ביאר הסמ"ג לרש"י ה"פ בדברי רבינא דלא כרש"י ס"כ הסמ"ג למעלה ע"ן כי אין צוה נ"מ לדינא כיון שאין הלכה כרבינא לרש"י וכו' דברי הסור ס"כ ביו"ד סי' ז"ט ורש"י התיר אפי' אינו מסובך הכרה בצבר אלא סריך זו מעט ועי"ש ח"י נהגות ונלזתא לפי ה"ל ח"ס דצוה לא תסם הסור כדעת רש"י דרבינא פליג על ר"י אלא ס"ל כהר"ם דרבינא מפרש דר"י אלא פירוש רש"י בדברי רבינא שהוא דלא כפ' החוס' וזו שהביא הסור ועיין בס' העיטור ה"ל שחיה חות סך שהביא סם דברי רב נפולא ריש מתיבתא ס"כ לאותן שהביאו מלאה בהלכות מר יהודאי גאון ריאה שניקבה במקום רביעית אע"ל דלא סריכי בדופן כשרה וו"ל ח"י שאמר כך רב נחמן ריאה שני, צה ודופן סותמתו קאמר דווקא סותמתו ועממא דלמרינן מקום רביעית היא ודופן מנינה עליו ושמה אדם אחר אחר משמו וטעה עכ"ל והנה לפימ"כ רבי היראוס כ"א ע"ש רב יהודאי גאון צעל ה"ג מצוחר הדבר שכל עיקר דברי רי"ג הוא להחיר סרוכה בעלם כמו בצבר שצ"ן הנלשות ותל"מ. ודע דגם דעת ר"ת דלא כפרש"י אלא כרבינא גרסום מ"ה וס"ג ס"כ היראוס וחדוש הוא בעיני שלז וזכר הרא"ש כדרכו, והסם חדש צביאורו ליראוס הגרפס ס"ס קמ"י ייחס דברים צבינא רבינא דל"מ ליה בדיקת ראה הכה"ל דבאצת אינו כן ס"כ סם עמשכ"ר בקצר ותולדות הסריפה כו' עד אי מריאה וו"ל ומסתמיות דברי רבינא נראה דל"מ ליה בדיקת הריאה דלפניו לדיכא מכה לא בדופן ולא בריאה עיין (צריכ"ה) [צריכ"ה יעקב צעל המורים] סי' ז"ט ומר"ן וצנחנ"ג בצנח"ס אות ל"ב בצורך עכ"ל ונלזתא לא כן דרבינא כ' להדיא כ"א בהכח"י דסרוכה לדופן שלז במקום רביעית דמכשירי בדיקה דריאה כדאמרינן עלה צנח"ס כו' עוד כ' השם חדש דסנרת רבינא כסנרת רש"י והרמב"ם כו"ה מהל' שחיטה ה"י לאסור בנדיקה בעלם לצדו כמבואר בדברי ונלזתא לא כן דרבינא כ' כ"א בהכח"י והמתמיר וטוחו לו ברכות על רש"י ות"ל. (יא) לסרוכה לדופן שלז כו' כל"ל. ונראה שרבינא אינו מפרש כפ' החוס' חולין מ"ה א' ד"ה רב כדפי' בקונטרס ולא כמש"כ המרדכי ע"ס ר"ת דר"ג צרי' דר"י בדיק לה בפשורי אותה שפירקו ולא מלאו צה ריעותא בדופן כו' עי"ש וכ"כ הרא"ש בס' כ"ב עוד מקילין קולא אחרייתו כו' לדלדירו מהי בדיקה פשוטי אפי' צנחנ"ה צמחים ורבינא לא אמר כי לוכא ריעותא לא בדופן ולא בריאה כו' ועיין במרדכי סם ויס מתמירין ומפרשים אר"ג כו'. (יב) כתב ה"ג כל היכא דלריכה בדיקה כגון כו' כל"ל וכ"ה צנח"ג ועיין רש"י חולין ד' ל"ב א' שהביא ד' צנח"ג וחלק עליו. (יג) תריסר כל"ל [הגר"ד]. (יד) כיון ט"ס וו"ל כגון ועיין חולין מ"ס ב' תוד"ה חלב כדברי רבינא וכ"כ האו"י ה"ל טריפות סי' תי"ג ע"ש ר"ת. (טז) אמרין אלא שלז כו' כל"ל. (טז) דע דדעת רבינא צ"אן לה עיטותא דוורדא להכשיר כרש"י חולין מ"ו א' וכ"כ הרוקח בסמין שפ"ל שכן פי' רא"ש, וראיתי בס' חשב"ן למחר"ס מר"ב סימן ס"ה שכתב שם ואם חסר אונא אחת צימין העיטותא דוורדא מאסרתא וכשרה עכ"ל ודו"ל ט"ס דא"כ הו"ל חסר וורדא וטריפה כמש"כ סם אח"י וו"ל דמיייר כשים לה שחי'. (יז) רישא כ"ז

ספר עמוד ב אכילות יראים

טבחא מגואי ולא הוה סריכה איכה ספיקי אחרינא כגון יבשה אי נמי נימוקא מוגלא חלכך צריך לאנפוקא ולמבדקי בנפיתה ואי לא עביד הכי ספק טריפה הוי ואסור למיכל מהחוא בשרא עכ"ל. וג"ל אנפוקא ולעיון בה צריך ואי חזי בה שינוי דלמחזי ביה ספיקי צריך למבדקה בנפיתה; אבל היכא דלא חזי בה שנוי שנראה ספק טריפה אינה צריכה נפיתה ולא הצריך הגאון בדיקה אלא במקום שנוי שנראה ספק ולפי שראיתי רבותי ובצרפת אוכלים בלא בדיקה כתבתי כן:

ראיתי רבנים גדולים חלוקים בדברי (יח) רבינו יעקב ב"ר יקר וצו"ל ורש"י תלמידו וצו"ל מתירים. רבינו יצחק הלוי בריה דהודא הלוי ז"ל חבירו של רבינו יעקב ברי יקר ותלמידיו אוסרים. טעם האוסרים דאין סרכא בלא נקב, אע"ג דאמרינן תרי אוני דסריכי אהדי כשירה אין ללמוד אונא באומא מהם, שיש לומר תרי אוני הם בטיצר החזה ולא מיפירקא סרכא דידה אבל אונא באומא שהוא ברוחב חלל הגוף מיפירקא סרכא דידה. טעם המתירים אומר רש"י לא מצינו אומא בתלמוד וכי אפשר רבא בתרי אוני הוי אונא ואומא בכלל:

השיב רבינו יעקב בר מאיר ז"ל ע"ז. שאין לומר אומא בכלל שם אונא, דאמר רבא חמשה אוני אית ליה לריאה, פי' הנקרא אומא, אלמא אומא ואונא שני שמות הם. ומסברא אין להשוות הכשירין כאשר הסברתי ופרשתי לכן למדנו רבינו יעקב בר מאיר שנראים לו דברי האוסרים, והאוכל אונא באומא סריכה אוכל טריפה. ולשון אומא אם לאונות לפי שהיא גדולה נקראת אומא: ואמר בבחמה המקשה [פ"ז] אמר רב נשבר העצם למעלה מן הארכובה אם רוב בשר קיים זה וזה מותר, ואם לאו זה וזה אסור. ושמואל אמר אבר אסור ובהמה מותרת ומסקינן הלכתא כרב. ותני נשבר העצם ויצא חוץ אם עור (יש) ובשר חופין את רובו מותר ומסיק רב פפא בעינן רוב עוביו ורוב היקפו ומיבעיא לן [ע"ז א'] מתלקט מהו מתרוסס מהו מתמסמס מהו וקימל"ן (כר') כולחו בתיקו: ואמר רב הונא ברית דרב יהושע ה"ד מתמסמס, כל שהרופא גוררו ואנן דלא בקינן ברופא גוררו אם נשתנה הבשר מעט יש לחוש שמא הוי בשר שהרופא גוררו ולא מכשרינן ליה ברוב בשר:

סימן סז [קל]

בהמה טמאה. הזהיר עליה הכתוב בפ' שמיני ובמשנה תורה, דכתיב אך את זה לא תאכלו ממעלה הגנה וממפריסי הפרסה וגו'. דאמרינן (א) בחולין בבחמה המקשה לילד חיה בכלל בהמה בסימנים, דכתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ איל וצבי ויחמור:

סימן סח [קלא]

עוף טמא. הזהיר הכתוב עליו (דכתיב) בפרשת שמיני ובמשנה תורה דכתיב ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו כי שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה, וב"ד (א) טמאים הוזכרו בפרשה. ותנן באלו טריפות (נ"ט א') כל עוף הדורס טמא וטעמא דקים להו לרבנן שכל הדורס מין נשר הוא, (הוא) שאסרתו התורה בדכתיב ואת הנשר ואת הפרס. ואעפ"י שאין לו שאר סימני נשר אמרינן נשתנו עליו סימני בראשית, ודורס נקרא (ב) שאוכל דבר בעודו חי ואינו ממיתו קודם שיאכלנו וראיה לדבר [ד] אמרינן בב"ק [ט"ז ג'] ארי שדרס (ג) ברשות משונה הוא ואינו משלם אלא חצי נזק. ומקשינן ארי מחנק

תועפות ראם

כ"ל וכ"כ הא"ז הל' טריפות ס"ס תי"א בלשון כה"ג שנכתבו בצבל והוא כה"ג ש' רבינו כאן והמדרכי פ"ק דחולין כ' וכה"ג כ' דכריכא לאשקוי לריאה ולמבדקי בנפיתה כו' ועיין ב"ח יו"ד ריש סימן נ"ט משכ"ס צביאור ד' כה"ג וכיון לדברי רבינו הרא"ס שכתב וז"ל כו' ודלא כה"ס כו' ל"ס סק"ה שכתב שאין סירוס הכ"ס במשמעות לשון כה"ג כלל. (יח) דבדר כ"ל ור"ל דבדר אונא הסרוסק באומא כסדר שזכר רבינו למעלה ועיין בפרש"י חולין מ"ו ז' וכתוב' שם והא"ז ס' תי"א כ' בלשון רש"י כ"י ב"ר יקר הלוי חזל לפנינו הלוי חסר. (יט) עיין להלן ס' פ"א שהביא שם הא דלמר עולא אר"י עור ה"ה כבשר וז"ל עור או צמר חניק כמ"ס בגמרא: (א) ואמרינן כו' לילד [ע"א א'] חי כו' לסימנים כ"ל ומשכ"ל דכתיב זאת החיה כו' איל וצבי ויחמור וגו' ועי"ל ע' ז' רש"י ד"ה חיה סהרה ע"א א' אמרו כה"ל דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כבשים וגו' איל וצבי ויחמור וגו' ועי"ל ע' ז' רש"י ד"ה חיה סהרה בכלל בהמה סהרה לסימנים כו' כמ"ס בגמרא ועיין חולין נ"ט א' רש"י ד"ה חיה בכלל בהמה לסימנים שפי' דהא כתיב זאת החיה כו' וכתיב סימנין בהרי' עכ"ל וז"ל דברי היראים דכאן מורכבים מפרש"י דדף נ"ט א' ומדברי הגמרא דדף ע"א א' וז"ל דכתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ וכתיב איל וצבי ויחמור וראיה ראשונה הוא כפרש"י דדף נ"ט א' וכתיב איל וגו' ר"ל כמ"ס בגמרא דף ע"א א' וז"ל מה ראו רש"י והרא"ס להוסיף ע"ד הגמרא ומנ"ל זה ועיין נדרים פ"א א' רש"י ד"ה והלא חיה בכלל בהמה ובשלמי נדרים שם: (א) כרב חולין ס"ג א'. (ב) כפר"ת חולין ס"א א' חוס' ד"ה הדורס. (ג) שערך צרשות הניזק משונה כו' כ"ל. ש"י

ספר עמוד ב אכילות ראים כב

ללכאותיו אלמא מחנק לא מיקרי דורס. ואי לא ידעינן אי דריס אי לא דריס ומשכחין ליה ג' סימני טהרה אצבע יתרה וזפק וקרקבנו נקלף טהור (ד) מחזיקין ליה בחזקת שאינו דורס עד דחזינן ליה דדריס, דקים להו לרבנן כל מי שיש לו אלו סימני טהרה אינו דורס, ואמר אמימר [ס"ז ב'] הלכתא עוף הבא בסימן אחד טהור והוא (ה) דלא דריס. ואמר רב נחמן היה בקי בהן ובשמותיהן (ו) עוף הבא בסימן אחד טמא בשני סימני טהור והוא שיכיר עורב, וכל מין עורב, ואנן השתא לא בקיאינן בהן ובשמותיהן. היכא (ז) דלית ליה ג' סימני טהרה אולינן בתר מסורת, דאמר ר' יצחק [ס"ז ב'] עוף טהור נאכל במסורת, וביצת עוף טמא אע"ג דאיכא למימר פירשא בעלמא הוא אמור דאמר חזקיה [ס"ז ב'] מנין לביצת טמאה שהיא אסורה מן התורה דכתיב ואת בת היענה, וכי בת יש ליענה. אלא מכאן לביצת טמאה שהיא אסורה. ובג' (ח) מקומות למדנו איסור היוצא מן הטמא בבכורות [י' ב'] ובחולין [ק"ז ב'] אלה הטמאים לאסור צירין ורומבן וקיפה שלהן. ובביצת טמאה הכא ואת בת היענה וכולהו צריכה, דאי כתב רחמנא הטמאים לא ילפי מיניהו שאר איסורין דמה לשרצים שכן איסורין בכל שהן ואי כתב רחמנא ביצים טמאה לא יליף חלב טמא מיניה כדאמרינן בבכורות דלא יליף מהטמאים הואיל ובכחמה טהורה חדוש הוא והתם מפרש חידושיה. ואפילו למאן דלית ליה דם נעכר ונעשה חלב, דלא אשכחן דבר הבא מן החי דשרי. ושרצים הוצרכו לגופיהו לומר שאסורים בכל שהן כדאמר' בהעור והרומב. ואי כתב רחמנא חלב לא ילפי ביצה טמאה מיניה דאמר פירשא בעלמא היא: והיכא דאיכא ביצים ולא ידעינן אי מעוף טמא אי מעוף טהור אתו אסורי עד שיאמר מוכרן של עוף פלוני טהור הן דתניא [ס"ז ב'] לוקחין ביצים מן (ט) הגוים ואינם חוששין לא משום נבילות ולא משום טריפות ומקשינן באלו טריפות [ס"ז] וליחוש דלמא דעוף טמא נינהו, אמר אבוב דשמואל באומר של עוף פלוני טהור (י) הם ודוקא של עוף פלוני טהור, אבל של עוף טהור סתם דמצי לאישתמוצי אסור. ותניא [ס"ז ב'] אלו הן סימני ביצים: כל שכודרת ועגולגלות ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהור, שני ראשיה כדן ושני ראשיה חדין טמאה. חלמון מבהוין וחלבון מבפנים (יא) טהורה, חלבון וחלמון מעורבין זה בזה בידוע שהוא ביצת השרץ. ומסקינן פירושה הכי כל היכא דשני ראשיה כדן או חדין או חלבון מבפנים וחלמון מבהוין או מעורבין זה בזה טמאה ראשה אחד כד וראשה אחד חד וחלבון מבהוין וחלמון מבפנים אי אמרינן (יב) של עוף פלוני טהור הם סמך עליהם בסתמא לא תסמך עליה דסמנין לאו דאורייתא, ואיכא דעורבא דרמי לדיונה. ושמעין מדקאמר ואיכא דעורבא דרמי לדיונה ולא הזכיר עופות אחרות אלמא לא חיישינן לעופות אחרים אלא (יג) בביצים קמנים של יונה

תעפות ראם

(ד) ומחזיקין ל' בחזקת שאינו דורס דאמר' צ"ח א"ט [ג"ט א'] כל שיש לו אצבע יתרה וזפק וקרקבנו נקלף טהור פי' מחזיקין בו כ"ל וכ"ס בנדרס. (ה) והוא דלא דריס. עיי"ש בתור"ה והוא ובמדרש"ה ש"י ואפשר דגשון רש"י הכי משמע להו מדחזינן ליה סי' אחד של טהרה מחזיקין בזה דליתו דורס אפילו הוה פרס ועזים שכיחי ביישוב וז"ל פירושו דלית"ה הו"ל לרש"י לכתוב מקודס וה"ל דלא דריס בו' עד כל כמה דלא חזינן ליה דדריס ולכתוב אח"כ דלא חיישינן לפו"ע בו' שדכידור הקודס שפירש"י ומדלא כ"כ משמע מזה דלא דלא מחזיקין ליה כדורס לא הו' משום דפו"ע לא שכיחי ביישוב והסס חדש תמה על המדרש"ה והניח ב"לע הא"ר אפשר להבין כן בגשון רש"י וה"ל כתבתי, עוד ראיתי להסס חדש שהקשה אחא"י הביא היראים הך דר"י דלירחי מהלכה וזכרם שהביא מקודס הך דאמימר דפליגי על ר"י כמפורסם בגמרא עיי"ש ולק"מ דלא לירחי ר"י אלא ממאי. דאמר עוף הבא בסימן א' טמא אם לא היה בקי בהן ובשמותיהן אבל ממאי דאמר דבשני סימנים אינו טהור עד שיכיר עורב וכל מיניו משמע דהלכה כמותו כיון דלא אשכחן מאן דפליגי עליה ומש"ה הביא רבינו הך דר"י. (ו) עוף הבא בסימן אחד טהור לא היה בקי בהן ובשמותיהן עוף בו' כ"ל. (ז) היכא דל"ג ג' סימני טהרה. בנדרס תיבות אלו ניתא ועיין ב"ד ס"ב כ"ב ואעפ"י שיש לו ג' סימנים אלו אין לאכול בו' ועיי"ש ביאור הגר"א ס"ק"י דהיינו דוקא לשיטת רש"י דבעינן ד' סימנים שידוע ג"כ שאינו דורס ובהו אין אלו ציקלין אבל לשיטת הפוסקים ושיטת החוס' דכל ש"ל ג' סימנים האחרים שידוע שאינו דורס אין לחוש וזהו שיטת רבינו. (ח) נכחן עד והיכא דאיכא בו' חסר בנדרס ועיין חולין ס"ד א' תוס' ד"ה ט"א. (ט) מן הגוים כ' השס חדש בש"ס גרסי' תיבת כ"מ וכ"ל הרי"ף והר"ם וכ' הר"ן דכ"מ ר"ל אפי' במקום ששפות עמלן מרובין יעיי"ש ולהכנה"ל סימן ס"ו הבהט ב"י אות ג' פי' בין בנא"י בין בסוריא בין בחו"ל כו' יעיי"ש ובה"ל ר"ס סי' ס"ג גרים מכל"ל א"כ יש לחמוס אחא"י לא גרים לה רבינו וכנראה דכן לר"י להגיה בדברי רבינו עכ"ל וי"ל עוד דפי' ככ"מ אפילו בנתיבה ולאו דוקא בשוק מותר לקטח כמח"כ הנג"א סי' ג"ב ס"ק ס"ו. (י) ובנדרס הגי' וטהור הן והכונן כג' הכת"י טהור הם ופי' הם, הביאים ודלא כהסס חדש שהגיה סס וטהור הוא עיי"ש. (יא) עמוסה, חלבון מבהוין וחלמון מבפנים טהורה כ"ל. (יב) אמרינן כ"ל אמר [הגר"ד]. (יג) אלא צביצים קמנים של יונה כו' עיין בחי' הרשב"א לחולין שם ש"י ראיתי למקצת רבותיו המפרשים שפירשו דדוקא קאמר דקים להו לרבנן דליכא טמא דרמי לטהור אלא דעורבא דרמי לדיונה כו' עכ"ל ונראה שהוא דעת רבינו הר"א כ"ל והוא"ל ה"ל טריפות סי' תל"ו כ' בשם הר"י ב"ר שמואל ז"ל צביצים של תרנגולים שלנו דמוחריס הם ואין לנו לחוש בלנום שפרי אלו יודעין בבירור שהם של תרנגולת ואין שום ביצה דומה להם וגם אלו רואים סמניהם ולא דמיין לביצת יונה דאיכא למיתלי בשל עורב דרמי לדיונה אבל ביצי תרנגולת לא מניין אחר דומה להם עכ"ל ולפי הנראה דברי הר"י ב"ס אינם כדברי היראים דהא היראים קאמר מדלמרו בגמרא

יִשְׂרָאֵל העוף. שרץ נקרא כל דבר קטן שרוחש על הארץ. ואינו נמצא אלא (א) בארבע רגלים והזחירה תורה עליהם בפ' ויהי ביום השמיני, כל שרץ העוף החולץ על ארבע שקץ הוא לכם. וכתיב תו בההוא ענינא כל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם. וכתיב בפרשת ראה אנכי כל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו. ויש מהם טהורים והן מין ארבה ומסר הכתוב סימן כל אשר לא כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ. והזכירו בפרשת (ב) ארבה סלעם הרגל וחנכו ולמדו חכמים ממנהם מארבעתם, כדתנן באלו טרפות [ט"ז]^א ובחגבים כל שיש לו ד' (ג) כנפים וקסולים וכנפיו חופין את רובו. ר' יוסי אומר ושמו חגב. ואעפ"י ששרץ העוף האסור (ד) תנן היוצא מן הטמא טמא. דבש דבורים מותר,

[illegible]

(א) רומז לד' הת"כ ויקרא י"א כ"ג רבי אומר וכל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים נמצא הוא לכם אם יש לו חמש ה"ז עיבור. שם חדש. ובנדפסם לנגן כאן מן כל שרץ העוף הראשון להאחרון. וחשדו מה שצנתיים ודלא כהשם חדש שהגיה מש"כ בספר יראים והזכירה חזרה ב' שמיני דל"ג ב' ראה ואין אבא מורה לו בזה אלא ללוג ים כאן מנובאר בזה"ש שלמינו. (ב) בפרשה ארבעה ארבעה כו' כז"ל וכלה נדפס. (ג) ד' רגלים וד' כפפים כ"ה במשנה ועיי"ש ברש"י ה"ג כו'. (ד) אסור ותמן [בסודות ה' ב'] כו' כז"ל. כו' כז"ל

ספר עמוד ב אכיות ראים כג

כדתנן בבכורות פ"א ו' ג' מפני מה אמרו דבש דבורים מותר, מפני שמכניסות אותן בגופן ואין ממצות אותן מגופן. ולפי זה הטעם אף דבש גזין וצירעין מותר. ולא קימל"ן כי האי טעמא אלא כי טעמא דר' יעקב דקי"ל רב ששת כותיה. דתניא ר"י (ה) אומר אך את זה לא תאכלו ומכל שרץ העוף טמא הוא

תועפות ראם

(ה) ר"א אך את זה תאכלו מכל שרץ כו' כנ"ל ורבינו מפרש כהנ"ל שכ' רש"י בבכורות ו' ב' וז"ל אלא שרץ שוף טמא אי אתה אוכל ומאידך קרא נסיו לה מכל שרץ שוף וגו' עכ"ל ורבינו תפס הפסוק לדברים י"ד י"ט וכל שרץ שוף טמא הוא לכם וחל"ל ונדרסם משום הדברים כמש"כ שם ה"ה וביאורו ווי העמודים להגיה שם נס מתקורו שם דברי רבינו ותנ"י שזכור להכתי"י וכמה מילי מעליהא נפקא לן מהכא, הנה רבינו כ' לפרש מ"ם בגמרא ומוציא אני דבש הגזין והצירעין שיש לו שם לוי וז"ל פי' נקראים עליהם שם טמא עכ"ל דלכאורה מי סני ליה הפי' הפסוק כפרס"י דבש הגזין הכי הוא דמיקרו וגם הסמ"ג לאוין ק"ב כ' י' שם לוי שם שנקרא דבש הצרעים ונקרא שם הטמא עליהן ומדברי היראים הוא כמבואר כאן ונראה צדור שמונהו ליישב דלכאורה קשה כמש"כ הב"י וי"ד סי' פ"א מנ"ל לר' יעקב למעט דבש גזין וצירעין דהא בקרא לא אידכר דבש אלא מדיוקא דאכל אתה אוכל מה שוף טמא משרץ ילפין לה ובכלל דרשא זו הוא דבש גזין וצירעין ג"כ מש"ה פי' רבינו לאין כאן פי' שם לוי כמו בכ"מ בש"ס אלא ה"פ דכיון ששם הטמא נקרא עליו גרע טפי וזה כוונת שם לוי בכלל ועיין בשס"ה ד' ויילגל בנימוקי הגר"י צ' לבכורות שם שהעיר צדור ובהגהות וחי' שם להרצ הנאון ואז בן אריה ייין להנבש וי"ד סי' פ"א ס"ם שכ' שם כיון דכל שריותא דדבש אינו אלא חידוש מגזא"כ מסתברא דדבש סתמא שלא נקרא עליו שם השרץ שרי משא"כ דבש גזין וצירעין שנקרא עליהן שם השרץ טמא והיינו בדברי היראים והסמ"ג בפי' לשם לוי ודלא כהב"ח שכתב ליישב קושיית הב"י דלנשטא אחריתא שפרס"י י' לן תרי קראי אחד אך את זה תאכלו מכל שרץ שוף דדיוקין מייניו זה אתה אוכל ואי אתה אוכל שרץ ע"פ וע"כ לדבש גזין וצירעין אתה דהא שרץ שוף טמא כהדיא כתיב ונמ"ל דיוקא דקרא, וכן וכל שרץ שוף טמא הוא לכם [גני' היראים וגני' רש"י כל שרץ שוף ההלך על ארבע שקז הוא לכם] דייקין מייני' זה א"ל אוכל אוכל אתה אוכל מה שוף טמא משרץ וע"כ לדבש דבורים אתה להחיות ואי קשוי מה ר"ה כו' שו"א בגמרא מרבה אני דבש דבורים שאין לו שם לוי ומוציא אני דבש הגזין והצירעין שיש לו שם לוי ע"ד אכל באתא אין לשון הגמרא נראה כלל דרשנין תרי קראי חדא לאיסורא וחדא להחיות וכן מברי היראים נראה דל"ל אלא חד קרא למישרא וחו לא אלא דאין מפרשין כך קרא לדבש דבורים וממילא דבש גזין וצירעין אסור וכדברי הנובש, ונראה עוד מדברי היראים כמש"כ התנור שמואל לנבש סי' פ"א ס"ק ג' וז"ל לפי מהלך דאין פסקין דבש גזין וצירעין אסור כמו שפירש מדברי הב"י ורמ"א והמחבר [לנבש] משום דרב ששת סבר כרבי יעקב א"כ צריכין אתי לפסוק כנ"ל דר"ש [בכורות ו' ב'] דכל היוצא מן הסמא טמא אפי' אין מתמזגין מגופו ולא מינו דטמא הוא רק שהיו בתוך הסמא דהא בזה תליא עכ"ל וז"ל בסמוך והכי מסקינן בבכורות ו' ב' דאפילו מ"ר של סוסים וגמלים דלא עכירי בעו מרב ששת ואסר עכ"ל וכוונתו להא"ר שם דסוסים וגמלים לא קמבע"ל דלא שתי איכסי כו' ודלא כמש"כ הר"ר יעשיהו הראשון בספר המגריע סי' ג'ב דלא שתי איכסי פי' והוא להו פירשא בעלמא וכבר הקשה הפרי חדש וי"ד סי' פ"א ס"ק ג' על המגריע דברק שמונה שרצים שפי' כן עיי"ש שסיים לדבר צדור שהעיקר כמו שהבינו ההוס' שם ד"ה רוב דגים והטור והב"י דל"ב הא דלא קמבע"ל דסוסים וגמלים משום דלא אורחא דעלמא למחיתיהו ולהכי בעו דחמור דמעלי לירקנא ושתי ל' איכסי אכל בכולהו קמבע"ל והשתא כי פשיט לכו לאיסורא כל מי רגלים אסורים. ויותר מזה מבוחר כאן בהיראים שכ' ואפילו מ"ר של דבר טהור ששחתו ונעשו עבות קאת מגלגול הכשר חשבינן להו כחתיכת בשר חי ואין לך דבר הבא מן החי ושרי אלא חלב כו' הלכך מאותו הטעם מ"ר אסירות ואסירות צדור טהור מטעם בשר מן החי עכ"ל וד"י נעלם מהאחרונים והראשונים עיין ביו"ד סי' פ"א ס"ה ויש מי שאוסר בזה וכן ה"ס אכל במ"ר מורה דמורה דפירשא בעלמא הוא וכן הש"ך ע"ש הב"י במסקנתו וטעם הב"י משום חמיתותו שם דלא נאמר דה"ה למ"ר דטעורים דאסירי משום דלחו מחי א"כ מאי קאי בעו מייני דר"ש מ"ר של חמור תיפוק ל' דאפי' דטהורה אסירי ובחי' יד אברהם להנחיל משכיל לאיתן כ' ע"ד הב"י ודבריו חמוהין כו' וכבר קדמו בזה בביאור חגורת שמואל לנבש סי' פ"א ס"ק ג' שכתב באתא הר"ר אליעזר דאסר מי חלב ה"ה מ"ר אפי' דטעורים אסירי משום דלחי מחי ופ"ת מאי קמייבע"ל מייני דר"ש מ"ר דחמור ת"ל אפי' דטעורים אסירי י"ל דקמבע"ל אליבא דחכמים דסברי דאמה"ל אינו טהור אלא בטהורים ולהכי צעיא מייני' אי מגופן מתמזגין ואסירי משום טומאה או לאו מגופי' מתמזגין ושרי ובאתא הלכה כחכמים כמו שפסק הטור סי' ס"ב והרמב"ם זה כ"ל צדור וכוון עכ"ל התנור שמואל וגם הוא לא ראה ד' הפרי"ח סי' פ"א ס"ק ג' שכ' שם ג"כ כמש"כ התנור שמואל ויחד אברהם וכן אה"כ הא ליתא דכיון דאיסור יוצא מן הסמא ליבא משום דלחי מברא ומיח עול ומיח נפיק כש"כ דמחר עממא גופיה ויחד לאסור משום אמה"ל וא"כ לנ"ק דשריין מ"ר סוסים וגמלים ה"ה לשאר מ"ר באתא וחיה הטהורים דמיא עול ומיח נפיק וז"ל דלשריין אף מ"ר סוסים וגמלים התם משום דגזא"כ הוא דכל היוצא מן הסמא טמא אפי' דמיא עול ומיח נפיק וחדא דהא משריין קרא לאתויי דבש דבורים להחיות אפי' דמעלמא קתאי ואין מומלח אותו מגופן אלא לענין איסור אמה"ל פשיטא דלא שייך לאסור אלא צמדי דממני מגופיה דומיא דחלב דרבינו ליה להחיות מדכתיב ארץ צבה חלב ודבש כו' אכל צמדי דלחי מבחור דומיא דמ"ר דמיא עול ומיח נפיק פשיטא שאין כאן איסור אמה"ל והיינו דתנן שכל היוצא מן הטהור טהור עכ"ל הפרי"ח ומי יגלה שפר מעשיהם ויראו דעת הר"ר אליעזר שאסר מי חלב ודבש גזין וצירעין דה"ה שאסר גם מ"ר דטעורים משום בשר מן החי וזה שמה הב"י שם על הרא"ה הקשה היראים בעלמא שכ' בסקף הסיוען י' ש' לשאלו למה אסירי בבכורות של סוסים וגמלים והיינו כחמיתות הב"י וצריך להגיה בדברי היראים וכן"ל ויש לומר שיצאו לאחר חמיתות קאמר, דהוא משתרו בפרה וסור כו' ור"ל כתי' הב"י דבחיים לא קמבע"ל דפשיטא דאסירי משום דלחי מחי אלא לאחר מיתה דבטהורה שריא לאחר שחיתא וקמבע"ל משום טמאה וכן היראים להלן ס"ם פ"א עיי"ש ורמז הרוקח סי' תס"ד הדיין של הר"ר אליעזר מומין רבו אך שם וז"ל מי רגלים של פרה מותר לאחר שחיתא לא של בהמה טמאה כפ"א בבכורות דייק רב ששת היוצא משמא לא קתני דהוא משמע

לכם, טמא אי אתה אוכל אתה אוכל מה שעוק טמא מ ש ר ין ואיזה זה דבש דבורים. יכול אף דבש הגזון והצרעין. מרבה אני דבש דבורים שאין להם שם לווי ומוציא אני דבש הגזון והצרעין שיש

תועפות ראם

נשמע מגופה דעמא אלא היותא מן הטמא ומ"ר של חמוריס וסוכיס וגמליס אסירי עכ"ל ופשוט דלוגת הרוקח דמ"ר של כל זמנים אפילו טהורה אסור משום אבר מה"ח אם לא לאחר שחיסה דלזי ליכא איסור דלמה"ח ומש"ה צעו מיניה דר"ם מ"ר של חמור דהס אסוריס אף לאחר מיתה ובהר"ם ונפלא על מנחם הכ"י שלא שת לבו לד' הרוקח שהיה לגדל עיניו אם כי דברי היראים לא רחא מעולם אבל ד' הרוקח בודלי היה לו להציאם בחיבורו הב"י לריאה לחירץ הראשון שכ' ושמו י"ל כ' ויהי' ודלי כחירונו זס. והפס"ח שס סב"כ כ' שהר"ם פוסק כ"צ בהחמיר בשל חורה ולאסור כל מי רגלי בהמה ודבריו עיקר ור"ם הרוקח צבי"ה הס"ד כ' ובמהלכת לירק דעת הראש"ם לד' הרוקח אבזמנת אלא משק המהר"ל כ"ל אסור במ"ר צמח טהור-משום אמה"ח אלא שהר"ם כ"ל דלכל כ"צ דלף מ' ד' ד' סוכיס וגמליס אסירי ותל"מ ומה שכ' היראים במ"ר שנשתנו ונעשו עצות קצת מבלבל הבשר וטהר ופולס שנשתנה מראה המים מהבבל הבשר האסור ה"ע כמס"כ הגר"ד בהגהותיו לזכורות שס שכ"כ ר"ת צב"י הישר סי' תל"ד וביאר שס דבריו לא נשתנה טעמו ולא נוחו פטיט דמאי עול ושרי מדתקן בס"פ כל הבשר בטיפסה שינקת מן הכשירה חלבה שבקצתה מותר ועיי"ש, והנה נחבצר לנו מד' הראש"ם והרוקח דמ"ר של פרה מותר לאחר שחיסה אע"פ דבחייה אסור משום אמה"ח ואין זה ענין לגש"כ הר"ן הביאו הב"י ציד"ד כ"י י"ג טעם לדס בן פקוע שאסור משום דליכא למיגמר שריותא מכל בצמהה תחלנו אלא צמידי דבר אכילה כגון חלב וג"ה תחלנו כתיב אבל דמו כיון דמשקה הוא לא נפיק משריותא דכל בצמהה תחלנו דלע"ל דאכחן אכילה גבי דס כיון דליכא לאוקומי' אמרי' דבר אכילה לא מוקמינן י"י אדס עכ"ל ד"ה אלא בצמהה הנמלאת צממה דכלאו קרא בהו אסרינן לא משום אמה"ח עז"ה הר"ן דלע"ל דגלי לו קרא דשייא לא שרי אלא מיד' דבר אכילה ולא משקה משא"ל דבמה עמיה ההשתנות פטיט דבריה בשחוסתה ועיי"ן בנחלת צבי להפ"ח יו"ד ס"ס פ"א לענין מימי חלב של צ"פ לדעת הראש"ם עיי"ש מוש"כ צוה. דע דבעל העיטור בסוף שער הראשון הכשר הבשר כתב והאומר מי חלב ומ"ר אסור משום ולא תחלב הנפש עם הבשר טועה הוא דחלב דפרים מותר ואפילו בחלב דמהלכי שהם משא"ל דגס עכ"ל וכו' בשער צ' ה"י שחיסה סוף חלק ה' והתבסס שאסר מי חלב ומי רגלים טעות הוא בידו עכ"ל ונראה שהוא רומז להראש"ם שהוא האומר צוה וכבר כ' הרב הגאון הנפלא ר' מאיר יונה זצ"ל בהקדמת ביאורו לבה"ע שמהבשר העיטור היה בן ר"ה והמחבר העיטור מציא היראים של הראש"ם כמה פעמים עיי"ש בפרק ודאית העיטור דחלב דפרים מותר כ' רבינו היראים כ' בדיקא לדחותה שאין רחיה מחלל נמי חלב ומ"ר. צוה הרי"ר נד פני ספר י"ג חידושים על ש"ס משנה וגמרא להגאון רמ"ה מלובאוויץ זצ"ל ור"ה שיהיה במ"ר בכורות דל"ז צ' עמש"כ הסמ"ג והיראים צ"י שס לזוי נקראים עליהם שס טמא וז"ל שס הא אן קי"ל דהגודר מן התמרים מותר בדבש תמרים. [גדרים כ"ג א'] ולא חיכתת לן צמה שנקרא על הדבש שס תמרים ועיי"ש בהר"ן ד"ה וחכמים מהירין דלא דמי לקומא דחלבא וא"כ ה"ל כיון דנפקא לן מדיוקא דקרא להחיר הדבש ששרץ טמא משרץ וא"כ מה חיכתת לן שס הטמא נקרא עליו הא הו"ל כדבש תמרים לגבי המזר מן התמרים. ועוד דל"כ לא ה"ל מפני שיש לו שס לזוי אלא ה"ל משום שס הטמא קרוי עליו כדלמרינן לגבי גדרים מפני שסם תולדות קריה עליו עכ"ל. והווי העמודים ייראים הנדפס סימן קמ"ח אות צ' כ' ע"ה הב"י יו"ד סי' פ"א וזמרי' דבניו משמע בדיקא כתי' שני דמי רגלים מותרין דפירשא בעלמא ניסא וכבר הוציח ה' זצ"ל אברהם סי' כ"ו ע"ה עכ"ל ואין ת"י. וז"ל בהב"א אכל מש"כ דדברי היראים שס"ה כן כמבואר יו"ד היראים כ"ה בכת"י אר"ה דעת רבינו כתי' הראשון שכ' הב"י כ"ל. [וראיתו להציא על שסם שאמריה בסיים המשנה פ"ג משנה ז"ל] דרשוף, חלות דבש מחימתי מיטמאות משום משקה בש"ה משיחרחר בה"ה משריקס וכתב שס הרמב"ם בפי"ה ואמרו צ"ש כי כיון שיח"ס אותם להוציא דבשם יתבטל משקה ואפילו קודם לאחס וכבר קדם לנו כי תרחור הוא חזק החום ואמנם מה שציאר משיחרחר הכיון שיהעורר הריב עם הדבורים ויתחיל לגרשם מן לחרחר ריב (משנ"י כ"ו) הוא מאמר לא יסכים עם העקרים לפי שהכל מודים כי דבש כבורות אינו לא אוכל ולא משקה עכ"ל וכ' בספר חזון נחום שבזמנת דברי הרמב"ם בפי"ה מרפסן איגרי כתמיהת ההוי"ש שססקת הגמרא צ"ב פ' צ' דבש כבורותו טמאם אוחלין אוכלין שלא במחצתה כרב כהנא וכו' הרמב"ם צ"פ מ"ה י"ה ואין כתב הרמב"ם מן העקרים שהכל מודים כי דבש כבורות אינו לא אוכל ולא משקה אכילה צ"ל. ואלי אמר דדברי הרמב"ם פסוטים ודבורים עפ"י האמירה צממה דבש"ה שס דלכ"פ ר' אליעזר דבש כבורות אינו לא אוכל ולא משקה ואינו מק"ש כלל דהשיב בקרקע ואפילו אם חושב עליה לא מחימתי להוציא לשווייה כחלום כי היכי דלא מהגי לפירות מחוברין לקרקע לקבולי טומאה במחצתה כמס"כ הרשב"ם שס פ' צ' סד"ה אלא לרבא קשיא וא"כ אי אפשר לפרש בדברי צ"ש דמשבטוי עשן ויעשן להכריח הדבורים אע"ל דהדבש עדיין הוא כבורות כמו שהיה יתבטל משקה לקבל טומאת משקין והא דרבי ר' אליעזר שהוא שמוי"ה פי' מתלמיד צ"ש דבש כבורותו אינו לא אוכל ולא משקה והתוס' צביה ז"ל צ' ד"ה וואמר הביאו דבריושמי מקשה מהלפא שפתיחור דב"ש דלע"ל (ד' י' א') קאמרי צ"ש א"ל יסול אח"כ נעטע מבעי' והלא קאמר ר' אליעזר דבאמריה עגלמא קמי' ווא"כ ה"י יקשה כקשיית הירושלמי ואפילו אבי דמתקן להבדיתא דבש כבורות אינו לא אוכל ולא משקה בשתי חלות ודל"ה רבא קאמר ר' ה"ה הוא עפ"ה מורה ג"כ לזה דלר"א דבש כבורות אינו מק"ש כלל ואפילו במחצתה אלא דלא ניח"ל לאוקמה בהבדיתא לרבותא ביחודה מש"ה מוקי לה בב' חלות כדמשמע לשון הרשב"ם שס פ' ה' ד"ה רבא אמר ר"ה היא וזה-בית ר' הרמב"ם בפי"ה לרבותא דברי מה שציאר והוא צערוך ערך תרחור וה"ק לפי שהכל מודים ור"ל בין אביי ובין רבא דב"ד ד' פ' כי דבש כבורות אינו לא אוכל ולא משקה פי' אליבא דב"ש דקיימין צ"י הכא דאמר משיחרחר והוא ר' אליעזר דבורות דגורים ור"ה הוא מתלמיד צ"ש וא"כ אין לפרש צ"ל דב"ש כפי' הערוך ומיה נמי דגס פי' הב' שכתב הערוך א"ד משיחרחר משיחטוב מחצתה לרבות הדבש ג"כ דהנה מקוואי זו דלר"ה לא מהגי מחצתה לרדותן כי היכי דלא מהגי לפירות מחוברין לקרקע לקבולי טומאה במחצתה לתולשן ולכן פי' הרמב"ם בדברי צ"ש כי כיון שיחמא אותם להוציא דבשם יתבטל משקה ואפילו קודם לאחס ובהא גס ר"ה מורה. ולתקן פי' הערוך מקשיית הרמב"ם י"ג לומר דהנה

ספר עמוד ב אכילות יראים כד

להם שם לווי, פי' נקראים עליהם שם טמא, הלכך דבש הגזין והצרעין אסור ודבש (ו) דבורים אע"פ שגופי השרצים של דבורים שהם אסורים מעורבין עם הדבש, וכשמפרישין הדבש מהם מחמין אותם ומרתחין אותן אין לחוש, דקימ"ל נותן טעם לפגם מותר. ועוד דהוו דבורים כנבילה מרוחה מעיקרא דשריא [גם] אליבא דמ"ד נותן טעם לפגם אסור בסוף ע"ז [ס"ה א'] הלכך מאחר דקימ"ל כר"י וכרב ששת דלא משתרי

תועפות ראם

דהנה החוס' צ"ב ס"ו א' ד"ה ואינה מק"ט במקומה כ' דהא דלר"א ואינה מק"ט במקומה ה"ה אפילו שלא במקומה אין הדבש מק"ט משום דחשיב כישר אלא דלא במקומה הכוונה ענמה מק"ט מדרבנן דדמי לשאר כלי הצית וכ"כ הרא"ש בפי"ה ס"ו דשביעית דמן הדין ע"י הדבש חשיבא כמחומר ואפילו שלא במקומה נמי ולפי"ו ספיר יקשה מר"א אב"ש לפי הערוך אולם אין ד' ר"ת מוכרחין דלשי' למאי דמפרשין טעמא דר"א מויתבול אותה ביערת הדבש אין זה אלא דוקא במקומה דמקום גידולו חשיב כישר וכמנ"ל הרשב"ם צ"ב ס"ו א' ד"ה ה"ה, ונדבש במקום גידולו מיירי וקרי ל' יער והלכך חשיב ל' מחומר עכ"ל וצדוק אר"א ואינה מק"ט במקומה אבל שלא במקומה אף לר"א דבש בכורות אינו יולא מידי מאכל ומק"ט אובליגין עד שיצטרך להצריח הדבורים או שיהרבה לרדות הדבש וככ"ש ור"א אין סתירה כלל מנ"ל לר"א, דחלות דבש דשיליה שוקיין מיירי בכורות שלא במקומה ולא דמיא לעיר, ולפלא בשני על החוס' שיליה שוקיין מ"י ס' ענ"ש חכמים בכורות דבורים ומק"ט במקומה וז"ל ודוקא אחר שנתרסק וככ"ש במתני' דלקמן עכ"ל ולא אגין דבריו דהא אפילו קודם שנתרסק לב"ה דאינו מוטא משום משקה מ"מ אובל מיהו הו' וכמו שצ"באר למעלה מכוונת הגמרא דצ"ב ד"פ ור"א ספיר אמרו חכמים ומק"ט במקומה דהיינו טומאת אובליגין ומש"כ בספר ליקוטי המשנה ע"ד ה"ה ח"ו וז"ל לא אגין דהא כאל איירי לעמן הכוונה ענמה עכ"ל לק"מ לדעתי דעכ"פ גם על הדבש אמרו חכמים דמק"ט במקומה דלנ"כ אין מקום לזו המשנה בפ"ג דמס' שוקיין בין המשניות המדברות מענין טו"ה א' קושייתו ז"ל ואולי כ"כ החוס' ל' ישיב המשנה עם ד' ר' יהודה בחוספתא שיליה שוקיין הובא בר"ש סארי' ל"ג ר"א וחכמים על חלות דבש שאין מק"ט באצביהן כו' ומש"ה כ' החוס' דמתני' לא איירי באצביהן אלא אחר שנתרסק הדבש בתוך הכוונה דבכ"ה דוקא ס"ל לחכמים דמק"ט במקומה ולר"א אע"י דנתרסק מ"מ כיון שהדבש בכורות במקומה אמק"ט ודו"ק. עוד יש ליישב פי' הערוך אפי' לשיטת ר"ת שבת' דר"א אף שלא במקומה ס"ל דלמק"ט עפ"י מש"כ צ"ב צברות י' צ' צבר כל אדם יס' ויקרא וצ"ק. יעמוד שגמור בשבבך ובקומך ופי' גמורא י"א א' דה"ק צ"ב יומא קרא צברך וצברך יחשב כחולס דק"ט דל"ה יס' שכיבה ממנו ובשעת קימה קימה ממנו והקשה הנ"ל דמחלף שיטתיהו דב"ש דכאן מוכח דס"ל כל הלילה הוא זמן ק"ט דלנ"כ איך יומא קרא צברך דמשמע כל הלילה ואולי צריש צרכות סנינו עד סוף האשמורה הראשונה דבריו ר' אליעזר ור"א שמוצי' הוא פי' מתלמידי צ"ב כקושיית הירושלמי הנ"ל ותיקן צ"ב ב"ר אברהם שכתב"ל הנ"ל בעלומה צריש מס' בינה דע"כ לא אמרו בהם בירושלמי דר"א שמוצי' הוא אלא לומר דר"א לא יקול ממנו דמתמרי צ"ב כיון שהוא מתלמידי צ"ב אבל במה דצברי צ"ב לקולא ספיר אפשר דר"א ס"ל כ"ה ובמ"ש ציננות ס"ו צ' ואעפ"י שתלמיד שמוצי' ה' כל מעשיו לא עשה אלא כדברי צ"ב והיינו להחמיר וא"כ נהי דב"ש ס"ל זמן ק"ט כל הלילה ר"א לא ס"ל צהא כוונתיהו לקולא דיהא רשאי לכתחילה להמתין כ"כ דהי' לענין דיעבד אס' עבר ולא קרא לכ"ע יכול לקרות אח"י כמנ"ל ה"ה א' ס' ד' ועפ"י מתוך ד"ב קושיית הרמב"ם לפי' הערוך דמש"ה ר"א לא ס"ל כצ"ב דבש בכורות יחשב כחולס דק"ט דל"ה יס' מזה קולא ג"כ לענין שבת דהרודה ממנו בשבת לא יתחייב חטאת ולכן תפס החומרא דשבת אף שמוצי' יהיה קולא לטומאה דלמק"ט בזמן אמי מבין דבריו ר' אליעזר דלמור מ"ט דר' אליעזר דכתיב ויטבול אותה ביערת הדבש כו' מה יער החולס ממנו בשבת חייב חטאת אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת דלכאורה קשה מ"ט שבת דנקט ולא אמר מה יער אמק"ט אף חלות דבש אמק"ט דהוא רישא דמילתא דר"א במשנה ולפי הנ"ל א"ש דכל עיקר דבריו ר' אליעזר שנטה מדברי צ"ב היינו להחמיר לענין שבת ושפיר נקט ר' אליעזר דבריו העיקר מה יער החולס ממנו בשבת כו' ומש"ה מחשב ל' ר' אליעזר כחולס מן המחומר וממילא אמק"ט. ועם דבריו הבאר אברהם והנ"ל א"ש דהתוס' ציננות ד"י א' ד"ה לעולם שהקשו שם יתמי במשנה דריש ציננות אשת איש שפוטרת לרחה כגון דל"ה הר"י ניטק ע"מ שלא תשאל לפלוגי דלר"א בגיטין דפ"ב דהוי גם ואסורה לפלוגי ואם נאשת לאחיו של פלוגי ומת פוטרת לרחה והתוס' חא"ה ס' קמ"ח כ' ע"ד התוס' וקשה ובה צ"ב מתירין לרית הבת ור"א שמוצי' הוא ונע"ג עכ"ל ועם האמור למעלה ספיר הקשו התוס' דלהקל לא ס"ל לר"א ככ"ש אלא ככ"ה שאוסרין הלכות לאחין ועיין בס' פרי יהושע למס' פסחים מ"ו א' מש"ש במשנה ובמשנה רב יוסף הנד"מ במשניות החדשים ד' ויולגה הוסיף בזה דברים וז"ל והא דבסוגי' דנדה ו' צ' מובאר דר"א שמוצי' הוא אף להקל יעו"ש בתוס' צ"ב דרך במידי דרבנן עבדו גם לקולא עכ"ל ריש מס' ברכות]. וראיתי בספר עמק הלכה חיו"ד ס"ל ככ' שם צוה"ל צברייתא דכריתות ו' א' אחת והלא מ"ר יפין לה כו' ור"א דאסור הא צעין ממשקה ישראל דמי רגלים דאדם או דבהמה טהורה מותר ור"א מזה ראיה למש"כ הרמב"ם דמ"ר חמור מותרין ג"כ כו' עכ"ל ועיין במס' סופרים למהיר"ל צ"ב הלכה א' עטור סופרים ד"ה לא על עורות בהמה ענמה מש"כ שם בזה וכן בספר ידות נדרים להל' נדרים סוין ר"ז יד שאל סק"ה בבבא ע"ש הפ"ה צ"ב פ"א סק"ה ראיה מהא דאמרו צברייתא והלא מ"ר יפין לה כו' דמ"ר מותרין והיד שאל דמה ראייתו מדברי הכלבו הובא בנ"ה ס' קנ"ב ובצ"י ובצ"י וצ"י שם שפי' דמ"ר היינו מעיין שמוצי' מ"ר וגם זה ציון להכנים לעזרה ור"א אין מקום לראייתו עיי"ש, ומה שהקשה שם היד שאל ע"ד הב"י בטו"ד ס' פ"א שכתב ושמו י"ל דהוא סובר דפשיטא דאסורין דלתי מהני וקמבע"ל אי אסירא נמי משום דלאתא מטמאה וז"ל הי"ש שם ומוראות נפלאות ועמדתי משתומם דלמ"ה אינו נוהג בטמאין כמבואר בחולין ק"ב וכן ק"ל ור"א צמי רגלי חמור ליבא משום אמנה עכ"ל לק"מ לפשט"כ למעלה לשון התנורה שמואל דקמבע"ל או מגופין מתמלין ואסורין משום טומאה כו'. (ו) מבין עד הלכך כ' הסמ"ג לאוין קנ"ב כלשון רבינו ומשם הגהיה חיות גם והכו"ד ס"ס פ"א כ' בשם סה"מ עד ש"ס לפגם הוא וז"ל הב"י כ"כ המרדכי בפ"ב דבינה בשם רא"ם וסיים בה סמ"ג ועוד כו' ובאמת גם כיום ד' הסמ"ג הם דברי הרא"ם כמבואר בלא אלא שלא כ' שם רבינו עיי"ן

ספר עמוד ב אכילת ראים

דבש דבורים מסבירא אלא משום דאמר' רחמנא שריא. דבש גזין וצרעין אסור ואפילו מי רגלים של דבר טהור שנשתנו ונעשו עבות קצת מבלבול הבשר חשבינן להו כחתיכת בשר חי, ואין לך דבר הבא מן החי ושרי אלא חלב. וכדאמרין בבכורות פ' ראשון [ו' ב'] חדוש [הוא] ורחמנא שריה, דכתיב ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וכתיב וזב חלב ודבש. הלכך מאותו הטעם מי רגלים אסורות ואוסרות בדבר טהור מטעם בשר מן החי והכי מסקינן בבכורות [ז' ב'] דאפילו מי רגלים של סוסים וגמלים דלא עכירי בעו מרב ששת ואמר אך שנשתנו קצת מהבל הבשר. יש לך לשאול. למה הזכירו בבכורות של סוסים וגמלים (ז) שיצאו לאחר המיתה קאמר דההוא משתרו כפרה ושור לאחר שחיטתן דאין כאן איסור. וכל מי רגלים מדבר אסור. כיון שנשתנה מראית המים מהבל הבשר האסור אסורות ואוסרות :

סימן ע [קלד]

שרץ הארץ. הזהירה תורה בפ' שמיני דכתיב כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם. ותניא בת"כ ומייתי לה בשלהי אלו מטרפות [פ"ו ב'] הולך על גחון זה נחש, כל לרבות את השלשול ואת הדומה לדומה. הולך על ארבע זה עקרב כל לרבות את החפושית ואת הדומה לדומה. מרבה רגלים זה הנדיל כל לרבות את הדומה (לדומה) ואת הדומה לדומה [וכתיב] אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ (א) הרומש על הארץ שקץ הוא לא יאכל וכתיב ולא תטמאו בהם וכתיב אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ הרי חמש לאוין. והיינו דאמרין במכות [פ"ז ב'] א"ל אביי אכל נמלה לוקח חמש.

תועפות ראם

ועיין בביאור זר וזה לא"ה הארוך סי' נ"ב סק"ז שכ' להקשות ע"ד רבינו שאמר דהו דבורים כנבילה סרוחה מעיקרא דשריא לכו"ע עיי"ש ולי שפוט דרבינו ה"ק דאף קודם שנתחכם ונרתחם נפגמו גופי השרצים בהדבש לכן עתה מותר לכתחילה לחמומו ולא חיישינן לטעם הבא מן הפסח ודו"ק. (ז) וגמלים ויש לומר שילאו בו משתרו כפרה ושור כ"ל ועי' לעיל אות ה' באורך :

(א) השרץ השורץ. וכל השרץ השורץ על וכו' כ"ל וצטנן ז"ל וכתוב ולא תטמאו את נפשותיכם וגו' ודברי רבינו לקוחים מזה"ל סי' ס"ב הל' דגים וכפס"מ כ' הרמב"ן בזה"ל שורש ט' וכפרש"י במכות ט"ז ב' ובגדפס סי' קל"ד חסר לאוין הרבה ועכ"ל סיים הרי ה' לאוין והנכון כני' הכתי' שלפנינו גם חסר בגדפס כל המשא ומתן של רבינו ויש לשאול בו' עד סוף הסימן שרץ הארץ נקרא בו' והנה כ' רבינו כהן לשון הנמרה למכות א"ל אביי אכל נמלה לוקח חמש ולפנינו ליתא תיבת ליה אלא אמר אביי והל"מ הן אמת גי' רבינו א"ל אביי ה' אפשר לקרש דאביי אמר לרבי יהודה דמחייב אבייתא דבי כרבה חד מלקות ועי' א"ל אביי אכל בו' נמלה לוקח חמש וה"ל ביניתא דבי כרבה י"ט זו ה' מלקות אכל ככר כ' הסה"ד ערך עולא לתמוה עמ"ל בפסחים ק"ד ב' שאביי הך לראות איך יבדיל עולא בחיי רב יהודה והלא אביי בן גילו של רבא ורבא נולד כשמת רב יהודה עיי"ש ולכן גם גי' רבינו ז"ע ומשכ"ר צטנן ובה' איכא צהני לאוין דהו לאו שצבולות שכולל בו' דכתיב אל תשקצו א"ל בכל השרץ השורץ ז"ל דרישא דקרא נקט ור"ל גם לשה"ל ולא תטמאו בהם דהכי ב' לאוין כוללים ועיין ה"ע"ש ריש שאליתא פ"ד שהאריך בדעת הבה"ג ודלא כהרמב"ן ובאמת דברי היראים שלפנינו כהן עדות נאמנה שדעת בה"ג כהרמב"ן. וראיתי להביא בזה"ל דברי הראב"ן בפסדו סי' נ"ד שכ' שם צטנן לאו שצבולות ואעתיק תוכן דבריו ובאזהרות מזהירות להקל על הנושין. (א) לאו שכולל דברים הרבה ואין בהם פרט כגון לא תעבדם וכגון לא תאכלו על הדם דסנהדרין ס"ג א' דהוא לאו שצבולות וכעין אלו כללות לית תנא ואמורא דפליג דודאי לא לקי. (ב) לאו שיש עמו שנים ושגסא פטרות ואלו לא נפרטו היו נשמעים מן הכלל ולא ילאו לחידוש דבר הו קראי יתירה לחלק לאו לכל חד וחד ולא היו לאו שצבולות ולוקח על כו"ל מהפסחים והוא ג"כ אליבא דכ"ע בין לר' ישמעאל בין לרבנן כריתות ד"ד א'. (ג) בזה"ל דלות ב' א' לקי חד מלקות אכללא נמי לצד הפסחים או לא פליגי בזה אביי ורבא בפסחים מ"א ובמזבח כ"ה ובתמורה ד"ו דרבא סבר דבין לר' ישמעאל ובין לרבנן כי היכי דמתקין פרטי יתירי לאוין לעומן ה"ל דמתקין אכל לאו חיוב אלאו דכללא נמי ואביי סבר לעומן מתקין אכל לצבולא לא מתקין ואין לוקין על לאו של הכלל. (ד) לאו שכולל ויש עמו שנים ושגסא פטרות והפסחים ילאו לחידוש דבר ולא מייחרי לא מתקין למלקות ומימי אהני פטרע לחייב חד מלקות ולא הו כמא לא תעבדם ונ"ע ע"ה שצאות א' דלא לקי אפילו דהא וחוה ג"כ אליבא דכ"ע. (ה) לא תאכלו כל נבילה לא היו לאו שצבולות דכיון דפרט צמק"ל מה קרוי נבילה וכתב כהן כל נבילה הו כאלו כתיב לאו אכל מין נבילה ונבילה וכן ז"ל כל מלאכה דשבת בו' כיון דנמדין מלאכות ממשכן הו כאלו כתב לאוין אכל מלאכה ומלאכה ולא דמי לכללא דכל שצבדס פסיל צא הכתוב ליתן לא תעשם על אכילתו דפסחים כ"ד א' דלא כתיב לא יאכל פסולי קדש אלא לא יאכל כי קדש הם הו לאו שצבולות אח"ד הראב"ן. ונ"ל שהראב"ן כ' אותה תשובה לרבינו הרא"ש שכ' שם ח"ו על שהעמקתה איש כלבי בן חיתית בלאו שצבולות אומר בחורפך לא עיינת בכל השרץ ואזכיר לך השרצים ומסך תחרוהו לך השמועה בו' ועל שם ששמותיהם שווים הם רבינו אליעזר ושם הראב"ן אליעזר לכן תיאר אותו "בן חיתית" ולפי מש"ל הראב"ן בלאו דלא תאכלו כל נבילה אות ה' מיושב שאלת רבינו היראים דאל תשקצו א"ל בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם לא הו לאו שצבולות דכיון דפרט צמק"ל מה קרוי שרץ וכתב כהן בכל השרץ הו כאלו כתב לאו אכל מין שרץ ושרץ בין שרץ השוף ובין שרץ המים ובין שרץ הארץ ודמיה ממש להלאו דלא תאכלו כל נבילה, והנה מש"ל לראב"ן צאות א' גם רבינו הרא"ש כ"כ שכ' י"ט לאו שצבולות דברי הכל פסור כגון נ"ל על הדם בו' וס"ה נמי בלא תעבדם שכ' הראב"ן וכמש"ל ה"פ סנהדרין ס"ג א' ד"ה על וכלל הו לאוין כן הו לאו דלא יאכל כי קדש הו דפסחים כ"ד א' כמבואר כהן בדברי היראים ולפי"ה שפיר הקשו התוס' במכות י"ח ב' ד"ה

ספר עמוד ב אכילות ראים כה

י"ש לשאול. היכי קאמר אביי דלקי והא איכא בתני לאוין דהוי לאו שבכללות שכולל שרין הארין ושרין העוף ושרין המים דכתיב אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על (ב) הארץ. ואביי גופיה אמר בפסחים כ"ה כל שעה (מ"א ג') ובב"מ בהמקבל (קמ"ז ג') ובנויר (ג) פ' ג' מינין (ל"ח ג'), שאין לוקין על לאו שבכללות. ונראה לתרין כיון שייחד לאו על איסור זה בלאו אחד (ד) לוקין על כל אזהרותיו אפילו יהיה הלאו לאו שבכללות שמעם שאנו למדין בלאו דחמא שלא ללקות על שום לאו אלא א"כ מיוחד בלאו דחמא סברא הוא שכיון שלא ייחד לו היוצר לאו יש לומר לא הקפיד עליו כשאר לאוין, לפיכך הוציאו בכלל וכיון שייחד לו לאו במקום אחר אין לומר שכללו בשביל שלא הקפיד עליו שהו הקפיד עליו במקום אחר ולפי שפטור לאו שבכללות תלוי בטעם שפרשתי לפיכך יש לאו שבכללות דברי הכל פטור כגון לא האכלו על הדם בסנהדרין פ"ד מיתות (ס"ג א') ולא יאכל כי קדש הם (ה) בפסחים פ"ה כל שעה (כ"ז א') ויש לאו שבכללות דברי הכל חייב במקום שייחד עליו במקום [אחר] כדפרושי. ובמקום דמיתרי קראי כתיב כל חלב שור וכשב וגו' לא תאכלו, ולא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך תירשך וגו' דאמרינן בכריתות (ד') דלקי עליהו משום דמיתרי קראי והתם מפרש יתירא דידהו וכגון לא יחבול רחיים ורכב, אל תאכלו ממנו נא ובשל טבשוש בפסחים ובב"מ כ"ה המקבל ובנויר דבין אליבא דרבא ובין לאביי לקי אכל פרטי ופרטי, וטעם משום דמיתרי. ואינו מפורש הטעם בתלמוד. אבל צריכין אנו לומר משום דמיתרי ודרינן מסביר היך מיתרי (ו). ברחיים ורכב היה לו לכתב לא יחבול נפש דהו בכלל רחיים ורכב. כגון והרצן כתיב מכל אשר יעשה מגפן היין והו הרצן וגו' בכלל, ואע"ג דדרשינן ליה בנויר (ל"ז ג') לפרט וכלל, הוי מצי למכתב הרצן בלא וגו' בלא חרצן. נא ומבושל מיתרי, שהרי כתיב כי אם צלי אש אי נמי חילוק מלקיותו (ז) שאכל וענינים וסוגיא דתלמודא כ"ה יהושע דאמרינן בכריתות לא מחלקין. וההיא דכל שאור וכל דבש לא תקמירו דאמרינן דלקי במנחות בכל המנחות (ל"ח ג') יש לומר דמיתרי כל להכי לוקין, ובמקום שכולל בלאו אחד שני איסורים ואותו לאו כתב אצל פרטות דלקי בהו אכל חד וחד כגון עירובי שאור ודבש במנחות. וכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד וגו' בנויר, בזה נחלקו אביי ורבא, לאביי לא (ח) לקי מידי דהווי אלאו דלא תאכלו על הדם ולרבא לקי, דכיון שנכתב אצל פרטות שריבה בהן

תועפות ראם

י"ה כל אמאי לא משני מ"ה לא לקי דהוי לאו שבכללות כו' וכן כ"ה יאושע למסות שם תמה ע"ד החוס' דהא התם לרבא פרכין ואיהו סבר דלוקין על לאו שבכללות וכבר קדמו בזה הגר"ש בס' קשות מיוסב חמורא ו' ב' אצל לפ"ד רבינו כאן אין בזה שום תמיכה וכמו כן במש"כ הגר"ש שם להקשות בפסחים כ"ד א' ח' לק"מ וכ"כ בס' ברית יעקב ח"א ס' כ"א דכל היכי דללאו כולל כמה דברים כמו לאו דלא יאכל כי קדש הוא דהוי כלל לכל שבקדש פסול דפסחים כ"ד א' וכן בסנהדרין ס"ג א' דלא פרט כל לאו צפ"ע אלא נפיק מיני טובא מלאו אחד לכ"ע הוי כה"ל לאו שבכללות דלוקין לוקין עליו. (ב) על הארץ מיותר. (ג) לפניו שם מהוסף ועיין מנחות ל"ח ב' תורה ואיכא. (ד) ז"ל אחר ומשכ"ר אח"כ דחמא ז"ל דחסימה וכן בסמך [הגר"א ד]. (ה) עיין מעילה י"ז ב' רש"י ד"ה כי קדש הם ובגמרא שם. (ו) היך מיתרי כו' הנה נס הרמזין צפ"מ שורש ט' ד"ה והמין השלישי כו' כתב ג"כ בנא ומבושל וכן בנויר הפסחים יתירים ולוקין עליהם על כח"ל עי"ה וכן קג"ח סוכרים שם כ' ע"ד הרמזין שלא הבין הייתורים והלא כבר דרשו בו ח"ל פסחים מ"א א' נא ובשל אמרתי לך ולא חי וכוין דלמיקא מייניכו על מה שלא נפרס בכתוב קא אתו לא מיתרי כדי שגלמוד חובא על כל אחד מהם ולגבי מיר נמי דרשו בו צפ"ג מיתין ד' ל"ד ב' בריבוי ומיעוטו ופרט וכלל ופרט מענינים לחס ויבשים לא יאכל לחייב ע"ז צפ"ע וע"ז צפ"ע כו' עי"ה דבגמרא וסנהדרין לענין מיר מייסב רבינו הר"ש צפ"מ כ"ה כאן ואע"ג דדרשינן ליה בנויר לפרט וכלל ופרט [כ"ז] הו"ל הרצן בלא וגו' בלא חרצן ועי"ה בספר מרגינתא טבא בלורד ועיין ב"מ קמ"ו ב' תורה שגמרא. (ז) מלקיותו כ"ה ענינים שאכל וסוגיא כו' בכריתות פ' א"ל [ט"ז ב'] תמחויין מהלקין כ"ל. (ח) לאביי לא לקי כו' מלשון רבינו נראה דלאביי לא לקי כלל דומיא דלא תאכלו על הדם ובגמרא דמנחות ל"ח ב' אמרו א"ל חד מיהא לקי וא"ל חדא נמי לא לקי כו' ועי"ה צפ"מ וחס' ורבינו הירא' לא הביא כלל דברי הגמרא וראה זה מלאכי להראב"ן ס' ל"ד שכ' שם ח"ל והיינו דקאמר בפלוגתייהו א"ל חדא מיהא לקי ופעמא דתרווייהו מפרס ופירושא חדא מיהא לקי אכללא כי היכי דלקי אפרטא בין לר' ישמעאל בין לרבנן היכא דמיתרי קראי וה"ל דרבא הלכך לקי תלת א"ל חדא נמי לא לקי אכללא בין לר' ישמעאל בין לרבנן דלאו מיוחד לאו של הכלל דהוא אל תאכלו כ"ה ל"ה אש בלאו דחסימה שסמכו למקוה כו' וה"ל דאביי עכ"ל והוא פ' חדש לא שערבו הרשעים והאחרונים ומעשה אומר אי דנס היראים פ' כהרצ"ן ולכן לא הביא מחלוקת האיכא דאמרי דאינו אלא פירוש דרבנן רבא ואביי ונ"ל ופ' תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי, היינו דהיינו אומר היכי דלכל כית כסח נא ומבושל יבא לוקה ד' א' משום נא ב' משום מבושל ותרתי משום כ"ה ל"ה אש דקאי אלא ומבושל ע"ל תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי ותרתי משום כ"ה ל"ה אש דקאי אלא ומבושל ע"ל תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי ומש"ל וגו' משום חרצן ותרתי משום כלל כל אשר יעשה מגפן היין לא יאכל דקאי אגו וחרצן ע"ל תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי ומש"ל וגו' חרצן לוקה שלם כן הוא ביאור הגמרא א"ל כו' שבפסחים מ"א ב' לפי הראב"ן וכמו כי יתבאר דברי הגמרא דמנחות ל"ח ב' וגרסינן שם כגירסת הרמזין צפ"מ שורש ט' לוקה משום שאור ולוקה משום דבש ולוקה משום עירובי שאור ודבש וס' שלם מלקיות וספיר אמרו ע"ז אח"כ א"ל חדא מיהא לקי וכ"ל ועיין בס' מרגינתא טבא שם מלויין כ"ד שביאר דברי הרמזין שהוא מפרש המעלה שאור ודבש

מלקיות נתרבה גם למלקות, ובמקום שאינו (ט) בלשון לאו והוא נכתב אצל הפרטיות שמתרבה בהן מלקיות, כגון [כי] אם צלי אש (ראשו), וכגון כי נפש הוא חובל, ולא משמע לאו אלא מכלל עשה דברי הכל לא לקי אלא א"כ מיתרי קראי, ונחלקו בב"מ אביו ורבא אי מיתרי אם לא. ובמקום שלא כתוב בין שני הפרטות כגון ואשה לא תתנו מהם דדרשנין מיניה בתמורה [ו'] כ' לו ומקצתו לא (י) דתנן אשה לא תתנו מהם, נחלקי בזה אביו ורבא, אביו אמר לא לקי דהוי לאו שבכללות ורבא סבר כיון שנתן הלאו באמצע להלקות על כל אחת ואחת כתבו בא"מ צע:

בשלחי פרק אלו טריפות [ס"ז ב'] אמרין: לא לישפי אינש שכרא בצבתא בליליא, מאי טעמא דלמא פריש לעיל מצבתא והדר נפיל [לכסא] וקרינא ביה השרין השורין על הארץ. אי הכי אפילו בחבית נמי פריש לדופני הכלי. התם היינו רביתייהו ומנא תימרא דתניא וכו'. אמר שמואל קישות שהתלועה באיביה אסורה משום שרין השורין על הארץ קרינא (יא) ביה. לימא מסייעי ליה, הני חדא על הארץ להוציא את היוזין שבעדשים ואת היתושין שבכליסין ואת התולעים שבתמרים ושבגזרנות ותניא אידך לכל השרין השורין על הארץ לרבות תולעים שבעקרי זיתים ושבעקרי גפנים מאי לאו אידי ואידי בפירי הא דאיתלע באיביה הא דלא איתלע באיביה. לא אידי ואידי באיביה הא דאיתלע פירא הא דאיתלע אילנא, דיקא נמי דקתני שבעקרי זיתים ושבעקרי גפנים שמע מינה:

יש מרבתי פוסקים כשמואל דקאים (יב) אמימר בשיטתיה, דאמר אמימר בההיא פירקא גופיה [י"ג ב'] הני תמרי דכדא בתר תריסר ירחי שתא שריין כדכר הונא דאמר רב הונא כל שאין בו עצם אינו מתקיים שנים עשר חדש אלמא רב הונא ואמימר כשמואל סבירי להו. ורבינו יעקב זצ"ל למדנו דלית ה' כ' ת' א' כ' ש' מ' ו' אל, דרייק תלמודא, דיקא נמי, אלמא הכי הלכתא דלא מיתסרי אלא בעיקרי זיתים וגפנים ופירא גופא שרי, רק שלא יהיה הפרי נקוב אבל אם הפרי נקוב יש לחוש שמא יצא לחוץ והוי שרין השורין על הארץ, דאפילו פירש לגג תמרה מיבעיא לן [ס"ז ב'] וגשאר בתיק"ו וקטנית שקורין בש בלע"ז, תולעים שבשומר שהיא קליפה חיצונה אסורים אף לדברי רבינו יעקב זצ"ל, דכיון ששופו להקשות הוי כעקרי זיתים וגפנים (יג):

בברכות בכיצד מברכין [י"ז ב'] קורא, רב יהודא אומר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו כיון דסופו להקשות לאו פרי הוא ומסקינן התם הלכתא כשמואל, הלכך המבשל קטניות בקליפותיהן תולעין בתוכן האוכלם בלאו, דשרין (יד) הארץ נקרא כל דבר נמוך ודרכו להשרין שרצים, כדכתיב ובני ישראל פרו וישרצו:

תועפות ראם

ר"ל שהעלה שאור כפ"ע ודבש כפ"ע בהתראה אחת אע"פ שלא עירבם חיוב שלם וכהתוס' מנחות שם ד"ה המעלה וקצת ה' נראה לפרש כו' ואינו נראה צעני לפרש כן דברי היראים אלא לעולם כמ"ש התוס' שם ונראה לפרש דמירי שמעלה שאור כפ"ע ודבש כפ"ע ושאר דבש משורבין יחד והעלה שלשתן כפ"ע דלשאר דבש דבעייתו לוקה שהם ועל עירובן לוקה אחת לרבא והיינו לוקה שלם ולאכילי חדא נמי לא לקי וכפ"י הראב"ן. (ט) עיין ב"מ קפ"ו ב' תוד"ה אמר שכ' וי"ל דמכל אשר יעשה משמע שהוא בלשון לאו כו' וזהו דעת רבינו כאן. (י) לא דמפרשין אשה לא תתנו מהם לא תתנו נחלקו כו' כפ"ל וי"ל הראב"ן סי' נ"ד אהבא דתמורה ז' ב' מיתני המקדיש כפ"ל נ"ג מנזח כו', ואכילי הוי מוקשה לנמרי רבא [כ"ל תיבה זו ס"ס] לא הוי מוקשה כזי אם לאי אש ואמכל אשר יעשה מנזח היין דהכל לא הוי לאו שבכללות אלא לאו גמור דמואשה לא תתנו נפקא כולו ומנזח נפקא מקצתו והלאו מהדר אחרונייהו והוי כאלו כתוב לא תתנו כולו אש ולא תתנו מהם דהיינו מקצתו דומיא דכל חלב וכל דם דקאי הלאו אחרונייהו ודאכילי דאמר כללל הוי ליתיה עכ"ל ופשיט דכוונת הראב"ן דאף דאכילי נשאר בקשיא במעלה איברי כפ"ל מנזח מ"מ דברי אכילי כזי אם לאי אש ובמכל אשר יעשה מנזח היין דאמר שם אין לוקין על לאו שבכללות לא נחבטו ומשעם שכ' לחלק ביניהם וגם רבינו היראים כאן רמזי לחילוק הראב"ן ועיין נהרמב"ן בסה"מ שורש ט' ד"ה והענין מצינו אותי לנרף כו' שכ' שם ג"כ לתרץ מה שכתבנו ד' ב' העלו תיובתא דאכילי תיובתא מה שלא עשו כן בשאר מקומות להעלות דברי האומר אין לוקין על לאו שבכללות תיובתא וי"ל שם והשעם כזה לפי שהלאו הזה הבא באיסור העלאת כפ"ל לאו פריי הוא ואשה לא תתנו מהם ואין כאן כולל אלא שהי' אכילי סבור שכיון שלא בא בהקפדת כפ"ל אלא לאו אחד א"ל לחיוב כו' שהם אע"פ שנאמר בו בין כולו בין מקצתו ועלה לו בתיובתא לפי שהם דורשים בכתוב הזה שמות תלוקים לאו אחד לא חקריבו אלה לה' ולא אחד ואשה לא תתנו מהם עכ"ל ועיי"ש בס' מרגינתא סבא שהביא קשיית הזוהר הרקיע על ח' הרמב"ן והרמב"ם מייסדו אצל דברי הראב"ן בדורין בישוב קשיית הרמב"ן וזהו דעת רבינו הראב"ן, ודע דמש"כ שם הראב"ן ולאכילי נמי מקשי כפ"ק דתמורה כו' ועמד בקשיא מיהו לא ליתותה לנמרי דכ"ל שאלמר בתלמוד קשיא ולא אמר תיובתא לא נסתרו דבריו אלא שקשה הוי לבעל התלמוד לתרץ עכ"ל לריד לומר כמ"כ שם קצות מיושב להנרי"פ המורה שם דלישנא בהרש"ה שיהי' כזה מל"ק דלא חסיק אלא בקשיא עיי"ש וא"כ הראב"ן אמר דבריו בלישנא קמא ודו"ק. (יא) (קרינה ביה). מיותר [בגרא"ד]. (יב) לפנינו אר"ם ועיין בתוס' חולין ס"ז ב' ד"ה דיקא ומש"כ אלמא רב הונא כו' כשמואל ס"ל עיין בשאלות שלום לשאלות ס"פ שמיני שכ' דמר"ה אין רא"י. (יג) וגפנים דנרסין בברכות כו' כפ"ל וכ"כ המרדכי פא"ס סי' תרמ"ג ולפלא שלא זכר שם רבינו ע"י. (יד) ז"ל ושרץ דהוא מילתיה בלתי נפשיה וכ"ה בנדרים: